

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Krakowie

ul. Piastowska 32, 30-070 Kraków

tel./fax: +48 12 422 06 36

e-mail: biuro@rops.krakow.pl

www.rops.krakow.pl

Małopolski Ośrodek Koordynacji Ekonomii Społecznej

Monitoring kondycji jednostek reintegracyjnych

RAPORT Z BADANIA 2018

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

ul. Piastowska 32

30-070 Kraków

www.rops.krakow.pl

Opracowanie:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie – Dział Ekonomii Społecznej

Anna Rychły-Mierzwa

1

Monitoring kondycji jednostek reintegracyjnych

jest elementem projektu

„Małopolski Ośrodek koordynacji Ekonomii Społecznej – etap II”

realizowanego przez

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

w ramach

Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego

na lata 2014-2020

Kopiowanie i rozpowszechnianie może być dokonane z podaniem źródła

Kraków 2019

SPIS TREŚCI

WYKAZ UŻYWANYCH SKRÓTÓW	3
I. WPROWADZENIE.....	4
II. METODOLOGIA I REALIZACJA BADANIA	6
II.1. Cel i odbiorcy badania	6
II.2. Strategia dotarcia do respondentów	6
II.3. Opis narzędzi badawczych	7
III. JEDNOSTKI REINTEGRACYJNE W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM – CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA	10
III.1. Informacje ogólne	10
III.2. Centra integracji społecznej	11
III.3. Kluby integracji społecznej	13
III.4. Warsztaty terapii zajęciowej	15
III.5. Zakłady aktywności zawodowej	19
IV. DZIAŁALNOŚĆ STATUTOWA JEDNOSTEK REINTEGRACYJNYCH W 2018 R.	22
IV.1. Działalność statutowa CIS	22
IV.2. Działalność statutowa KIS	25
IV.3. Działalność statutowa WTZ.....	28
IV.4. Działalność statutowa ZAZ	30
V. WSPÓŁPRACA JEDNOSTEK REINTEGRACYJNYCH Z OTOCZENIEM	32
V.1. Współpraca z rodzinami beneficjentów.....	32
V.2. Współpraca z podmiotami ekonomii społecznej	32
VI. ZASOBY LUDZKIE PES REINTEGRACYJNYCH.....	38
VII. DZIAŁALNOŚĆ EKONOMICZNA PES REINTEGRACYJNYCH.....	43
VIII. WNIOSKI I REKOMENDACJE	44
IX. ŹRÓDŁA	48
X. KWESTIONARIUSZ ANKIETY DLA PODMIOTÓW REINTEGRACYJNYCH (CIS, KIS, WTZ I ZAZ) W RAMACH MONITORINGU MAŁOPOLSKIEGO SEKTORA PODMIOTÓW EKONOMII SPOŁECZNEJ 2018 (ZAŁĄCZNIK)	49

WYKAZ UŻYWANYCH SKRÓTÓW

<i>BPRON</i>	– <i>Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych</i>
<i>CAS</i>	– <i>Centralna Aplikacja Statystyczna</i>
<i>CIS</i>	– <i>centrum integracji społecznej</i>
<i>DPS</i>	– <i>dom pomocy społecznej</i>
<i>JST</i>	– <i>jednostka samorządu terytorialnego</i>
<i>KIS</i>	– <i>klub integracji społecznej</i>
<i>KOM</i>	– <i>Krakowski Obszar Metropolitalny</i>
<i>MUW</i>	– <i>Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie</i>
<i>NGO</i>	– <i>organizacja pozarządowa</i>
<i>OPS</i>	– <i>ośrodek pomocy społecznej</i>
<i>OWES</i>	– <i>ośrodek wsparcia ekonomii społecznej</i>
<i>PES</i>	– <i>podmiot ekonomii społecznej</i>
<i>PESR</i>	– <i>podmiot ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym</i>
<i>PFRON</i>	– <i>Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych</i>
<i>PCPR</i>	– <i>powiatowe centrum pomocy rodzinie</i>
<i>PUP</i>	– <i>powiatowy urząd pracy</i>
<i>ROPS</i>	– <i>Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie</i>
<i>UMWM</i>	– <i>Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego</i>
<i>WTZ</i>	– <i>warsztat terapii zajęciowej</i>
<i>ZAZ</i>	– <i>zakład aktywności zawodowej</i>
<i>ZPCh</i>	– <i>zakład pracy chronionej</i>

I. WPROWADZENIE

Jednostki reintegracyjne, tj. centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, warsztaty terapii zajęciowej i zakłady aktywności zawodowej, to w świetle aktualnie obowiązującego Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej podmioty ekonomii solidarnej - jedna z czterech grup podmiotów przynależnych do sfery ekonomii społecznej. Zadaniem jednostek reintegracyjnych jest aktywizacja zawodowa i integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, przez co rozumieć należy działania na rzecz odbudowy i podtrzymania umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu oraz do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy¹.

Katalog odbiorców wsparcia centrów integracji społecznej (CIS) i klubów integracji społecznej (KIS), czyli podmiotów zatrudnienia socjalnego, jest enumeratywnie zdefiniowany w art. 1 ust 2. Ustawy o zatrudnieniu socjalnym. Są to:

- osoby bezdomne realizujące indywidualny program wychodzenia z bezdomności, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,
- osoby uzależnione od alkoholu,
- osoby uzależnione od narkotyków lub innych środków odurzających,
- osoby chore psychicznie, w rozumieniu przepisów o ochronie zdrowia psychicznego,
- osoby długotrwale bezrobotne w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- osoby zwalniane z zakładów karnych, mające trudności w integracji ze środowiskiem, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,
- uchodźcy realizujący indywidualny program integracji, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,
- osoby niepełnosprawne, w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Centrum integracji społecznej realizuje reintegrację zawodową i społeczną przez takie usługi jak: kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych, nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych, naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem, zwłaszcza przez możliwość osiągnięcia własnych dochodów przez zatrudnienie lub działalność gospodarczą oraz naukę umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi. Określony w ustawie katalog usług klubów integracji społecznej obejmuje natomiast działania mające na celu pomoc w znalezieniu pracy, przygotowanie do podjęcia zatrudnienia lub podjęcia działalności w formie spółdzielni socjalnej, prace społecznie użyteczne, roboty publiczne, poradnictwo prawne, działalność samopomocową w zakresie zatrudnienia, spraw mieszkaniowych i socjalnych, czy staże, o których mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.²

¹ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej, Monitor Polski, 2019, poz. 214. por. Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020, s. 15, https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/77159/Wytyczne_wlaczzenia_spolecznego_v5.doc [dostęp: 15.07.2019]

² Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym, Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U.) z 2019 r. poz. 217, 730.

5

Aktem prawnym stanowiącym fundament działalności warsztatów terapii zajęciowej (WTZ) i zakładów aktywności zawodowej (ZAZ) jest Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Warsztat terapii zajęciowej zdefiniowany został tutaj jako podmiot stwarzający *osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia*. Zadania WTZ realizowane są z zastosowaniem technik terapii zajęciowej, zmierzających do rozwijania umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej oraz psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym lub podjęcie pracy. Odbiorcą wsparcia WTZ są osoby niepełnosprawne posiadające ważne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, zawierające wskazanie do uczestnictwa w terapii zajęciowej. Zakład aktywności zawodowej realizuje funkcje reintegracji społeczno-zawodowej poprzez zatrudnienie beneficjentów w ramach prowadzonej przez siebie działalności wytwórczej lub usługowej. Odbiorcą wsparcia ZAZ są osoby niepełnosprawne, zaliczone do znacznego stopnia niepełnosprawności lub zaliczone do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną.³

³ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Dz. U. z 2019 r. poz. 1172.

II. METODOLOGIA I REALIZACJA BADANIA

II.1. Cel i odbiorcy badania

Celem ogólnym realizowanego badania było zapewnienie empirycznych danych dla diagnozy kondycji podmiotów ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym w obszarach działalności statutowej (społecznej), ekonomicznej, rozwoju zasobów ludzkich oraz współpracy z otoczeniem, w tym z samorządem lokalnym. Cele szczegółowe badania to:

- diagnoza barier rozwojowych i potrzeb jednostek reintegracyjnych w zakresie prowadzenia działalności statutowej;
- diagnoza barier rozwojowych i potrzeb jednostek reintegracyjnych w zakresie współpracy z partnerami lokalnymi;
- diagnoza stanu działalności ekonomicznej jednostek reintegracyjnych i jej barier rozwojowych.

Raport kierowany jest do szerokiego grona obiorców, zarówno instytucjonalnych, jak i indywidualnych, zainteresowanych problematyką ekonomii społecznej, w tym w szczególności do środowiska podmiotów ekonomii społecznej oraz podmiotów odpowiedzialnych za planowanie i realizację wsparcia dla sektora ekonomii społecznej w Polsce.

II.2. Strategia dotarcia do respondentów

Strategia dotarcia do respondentów badania zakładała:

1. Aktualizację bazy adresów mailowych wszystkich jednostek reintegracyjnych, które prowadziły działalność w 2018 r. (przez min. przez 3 miesiące) na terenie województwa małopolskiego.
2. Przekazanie informacji o realizowanym badaniu wraz z linkiem do indywidualnego kwestionariusza drogą elektroniczną za pośrednictwem aplikacji internetowej na adresy mailowe jednostek reintegracyjnych uwzględnionych w zaktualizowanej bazie adresowej.
3. Równoległe do informacji generowanej przez aplikację internetową przekazanie informacji o realizowanym badaniu i jego celach na adresy mailowe do wszystkich jednostek reintegracyjnych, uwzględnionych w zaktualizowanej bazie adresowej z adresu poczty elektronicznej pracownika ROPS w Krakowie, odpowiedzialnego za realizację badania.
4. W wyznaczonym terminie realizacji badania prowadzenie stałego monitoringu aktywności uczestników badania w ramach aplikacji internetowej z kwestionariuszem ankiety (założono minimum dwukrotne przekazanie drogą mailową przypomnień o terminie zakończenia ankiety do podmiotów, które rozpoczęły uzupełnianie kwestionariusza, ale go nie zakończyły, oraz do podmiotów, które nie podjęły aktywności w aplikacji internetowej z kwestionariuszem ankiety).

II.3. Opis narzędzi badawczych

Badanie ankietowe zostało przeprowadzone z wykorzystaniem metodologii CAWI, tj. wspomaganego komputerowo wywiadu z wykorzystaniem dedykowanego dla poszczególnych typów jednostek reintegracyjnych kwestionariusza ankiety on-line. Kwestionariusz zawierał zarówno pytania o charakterze zamkniętym, w tym pytania wielokrotnego wyboru, jak i otwartym. Pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety dotyczyły w szczególności:

- form działalności statutowej w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym efektywności zatrudnieniowej jednostek reintegracyjnych,
- źródeł finansowania działalności jednostek reintegracyjnych,
- obszarów współpracy z najbliższym otoczeniem beneficjentów jednostek reintegracyjnych,
- działań na rzecz społeczności lokalnej, realizowanych przez jednostki reintegracyjne,
- partnerów współpracy jednostek reintegracyjnych,
- wspólnych przedsięwzięć zrealizowanych we współpracy z innymi podmiotami,
- barier rozwoju współpracy wewnątrzsektorowej,
- obszarów współpracy istotnych ze względu na realizację celów statutowych jednostek reintegracyjnych,
- barier rozwoju działalności statutowej jednostek reintegracyjnych,
- kluczowych aspektów działalności ekonomicznej jednostek reintegracyjnych.

2 kwietnia 2019 r. informacja o badaniu wraz z linkiem do indywidualnego kwestionariusza ankiety drogą elektroniczną za pośrednictwem aplikacji internetowej została przekazana na adresy mailowe jednostek reintegracyjnych uwzględnionych w przygotowanej na potrzeby realizacji badania bazie adresowej. Dodatkowo, równoległe na te same adresy mailowe z adresu pracownika ROPS w Krakowie odpowiedzialnego za realizację badania, wysłano prośbę o wzięcie udziału w badaniu.

Pierwotnie określony termin zbierania danych na potrzeby badania zamykał się w okresie 2 – 15 kwietnia 2019 r. Ostatecznie, ze względu na dbałość o wysoką reprezentatywność badania, kwestionariusz on-line pozostawał aktywny dla respondentów dłużej, do 31 maja 2019 r. W tym czasie prowadzono monitoring aktywności uczestników badania w ramach aplikacji internetowej z kwestionariuszem ankiety oraz trzykrotnie skierowano przypomnienia o realizowanym badaniu zachęcające do udziału w nim do podmiotów, które rozpoczęły uzupełnianie kwestionariusza, ale go nie zakończyły, oraz do podmiotów, które nie podjęły aktywności w aplikacji internetowej z kwestionariuszem ankiety.

W odpowiedzi na zaproszenie do badania uzupełnianie kwestionariusza w formie elektronicznej rozpoczęło 79 podmiotów, z czego 22 podmioty nie odpowiedziały na wszystkie pytania ankiety. Ze względu na problem techniczny w uzupełnieniu aplikacji ankietowej on-line, 3 podmioty przekazały uzupełnioną ankietę w formie pliku tekstowego. Ostatecznie, po wykluczeniu z badania podmiotów, które zalogowały się do kwestionariusza on-line, ale nie udzieliły odpowiedzi na żadne z pytań w kwestionariuszu (10 podmiotów), w raporcie z badania uwzględniono dane przekazane przez 72 podmioty o charakterze reintegracyjnym, tj. 60% PESR działających w Małopolsce w 2018 r. Nie wszystkie badane podmioty wypełniły ankietę w całości, stąd przy charakterystyce wyników poszczególnych problemów badawczych pod wykresem umieszczono liczbę podmiotów, które udzieliły odpowiedzi na dane pytanie (N).

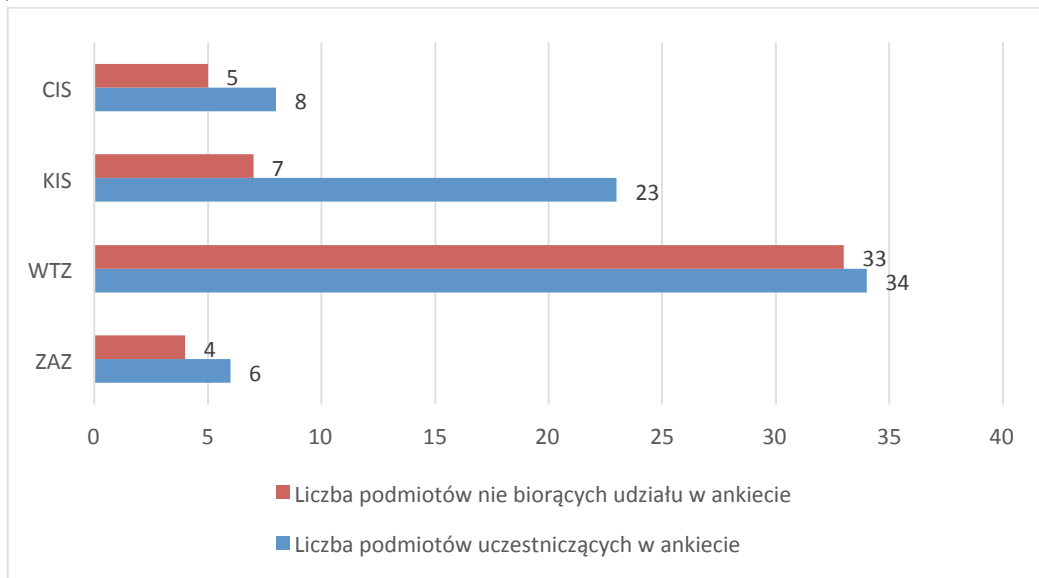

W badaniu ankietowym udział wzięło 8 z 13 centrów integracji społecznej, 23 z 30 klubów integracji społecznej, 35 z 67 warsztatów terapii zajęciowej oraz 6 z 10 zakładów aktywności zawodowej.

Wykres nr 1. Reprezentatywność badania jednostek reintegracyjnych w 2018 r.

Źródło: Opracowanie własne.

Badanie ankietowe poprzedziła analiza danych statystycznych udostępnionych przez Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie (Sprawozdania wojewodów w dotychczasowe działalności centrów i klubów integracji społecznej w 2018 r. pozyskane przez ROPS w Krakowie w ramach realizacji zadania ocena zasobów pomocy społecznej w województwie małopolskim), Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (zestawienia dotyczące wykorzystania środków PFRON przez samorządy wojewódzkie i powiatowe na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz udostępnione na wniosek ROPS w Krakowie dane dotyczące uczestników i kadry warsztatów terapii zajęciowej), a także Departament Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego (zestawienie dotyczące zakładów aktywności zawodowej)⁴.

Badaniem „desk research” objęte zostały wszystkie jednostki reintegracyjne działające w 2018 r. w województwie małopolskim dłużej niż 3 miesiące, obecne w bazach danych i rejestrach właściwych instytucji publicznych według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r.⁵

Pytania badawcze w ramach analizy danych zastanych dotyczyły w szczególności:

- liczby WTZ w 2018 r. w województwie małopolskim oraz w skali kraju,
- liczby uczestników WTZ w 2018 r. w województwie małopolskim,
- środków finansowych PFRON przeznaczonych na funkcjonowanie WTZ w województwie małopolskim w 2018 r.,
- kadry WTZ w województwie małopolskim w 2018 r.,

⁴ Por. Zestawienie materiałów źródłowych.

⁵ BPRON, Baza adresowa WTZ, <http://www.niepelnosprawni.gov.pl/art,10,warsztaty-terapii-zajeciowej> MUW, Wyciąg z rejestru jednostek organizacyjnych, którym Wojewoda Małopolski nadał status centrum integracji społecznej, https://www.malopolska.uw.gov.pl/doc/Rejestr_CIS.doc, Rejestr Klubów Integracji Społecznej prowadzony przez Wojewodę Małopolskiego, http://www.malopolska.uw.gov.pl/doc/Rejestr_KIS_2019.xlsx, Wykaz zakładów aktywności zawodowej działających na terenie województwa małopolskiego, http://www.malopolska.uw.gov.pl/doc/wykaz_zaz.xls [dostęp: 01.07.2019].

- liczby ZAZ w 2018 r. w województwie małopolskim oraz w skali kraju,
- liczby niepełnosprawnych pracowników ZAZ w 2018 r. w województwie małopolskim oraz w skali kraju,
- liczby podmiotów zatrudnienia socjalnego (CIS i KIS) w województwie małopolskim oraz w skali kraju,
- struktury i liczebności grupy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym korzystających ze wsparcia małopolskich CIS i KIS w 2018 r.,
- losów absolwentów małopolskich CIS i KIS w 2018 r.,
- form wsparcia w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej oferowanych przez małopolskie CIS i KIS w 2018 r.,
- struktury zatrudnienia kadry małopolskich CIS i KIS w 2018 r.,
- źródeł finansowania małopolskich CIS i KIS w 2018 r.

III. JEDNOSTKI REINTEGRACYJNE W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM – CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA

III.1. Informacje ogólne

W dniu 31 grudnia 2018 r. w województwie małopolskim zarejestrowanych było **120 jednostek reintegracyjnych**, w tym:

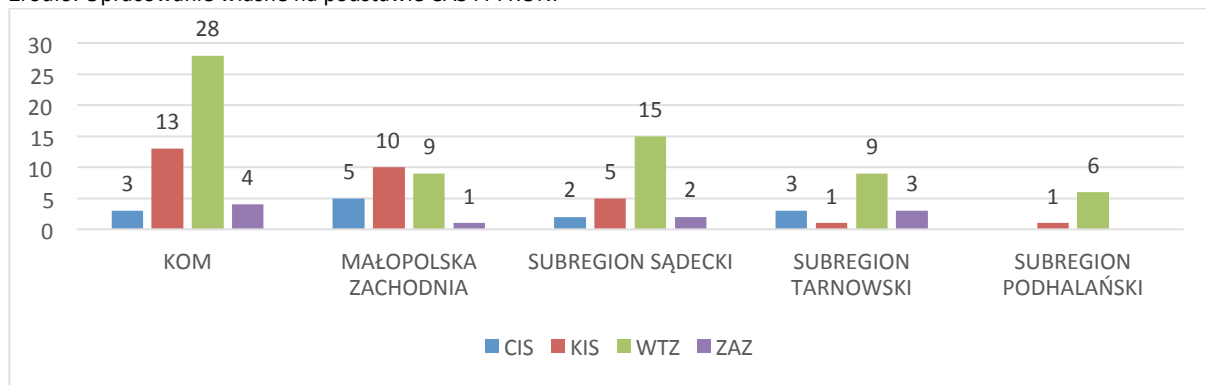
- 13 centrów integracji społecznej,
- 30 klubów integracji społecznej,
- 67 warsztatów terapii zajęciowej,
- 10 zakładów aktywności zawodowej.⁶

System reintegracji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oparty na podmiotach reintegracyjnych w skali województwa charakteryzuje się różnorodnym stopniem kompleksowości. Aż 40% wszystkich małopolskich jednostek reintegracyjnych w 2018 r. działało na obszarze Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego (48). Wynika to ze specyfiki tego subregionu, którego siedzibą jest stolica województwa o charakterze metropolii. W KOM obecne były wszystkie typy PES reintegracyjnych (3 CIS, 13 KIS, 28 WTZ i 4 ZAZ). W samej stolicy województwa działało w sumie 21 jednostek reintegracyjnych, tj. 17,5% wszystkich PESR regionie.

O połowę mniej podmiotów niż w KOM obecnych było w subregionie sądeckim (2 CIS, 5 KIS, 15 WTZ, 2 ZAZ), blisko 50% mniej w Małopolsce Zachodniej (26 organizacji, w tym 6 CIS, 10 KIS, 9 WTZ, 1 ZAZ). Na subregion tarnowski przypadało 14,17% wszystkich małopolskich PESR (17 podmiotów, w tym 4 CIS, 1 KIS, 9 WTZ oraz 3 ZAZ). W tym subregionie liczba PESR wzrosła w największym stopniu w porównaniu w poprzednim roku objętym badaniem (12,6% w 2017 r.). Podobnie jak w roku 2017 najmniej rozwinięty system wsparcia PESR działał w subregionie podhalańskim, na obszarze którego obecnych było zaledwie 7 PES (5,83%): 1 KIS i 6 WTZ.

Wykres nr 2. Dostępność jednostek reintegracyjnych w subregionach.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie CAS i PFRON.⁷

N=120

⁶ Należy zauważyć, że w ciągu roku objętego badaniem ta wskazana powyżej liczba jednostek reintegracyjnych ulegała zmianom wskutek tworzenia lub likwidacji podmiotów.

⁷ MUW, Rejestr jednostek organizacyjnych, którym Wojewoda Małopolski nadał status Centrum Integracji Społecznej Rejestr Klubów Integracji Społecznej prowadzony przez Wojewodę Małopolskiego, Wykaz zakładów aktywności zawodowej działających na terenie województwa małopolskiego, PFRON, Baza adresowa WTZ. Należy zauważyć, że w ciągu 2018 r. ta wskazana powyżej liczba jednostek reintegracyjnych ulegała zmianom wskutek tworzenia lub likwidacji kilku podmiotów.

Jeśli chodzi o dostępność usług reintegracyjnych w skali powiatów, to sytuacja w tym względzie w 2018 r. nie uległa większej zmianie w porównaniu z poprzednim rokiem objętym badaniem. W 3 z 22 powiatów województwa małopolskiego funkcjonował tylko jeden podmiot reintegracyjny. W każdym przypadku był to WTZ. Wszystkie typy jednostek reintegracyjnych reprezentowane były w dwóch miastach na prawach powiatu: w Krakowie i Tarnowie oraz powiatach: krakowskim i olkuskim.

III.2. Centra integracji społecznej

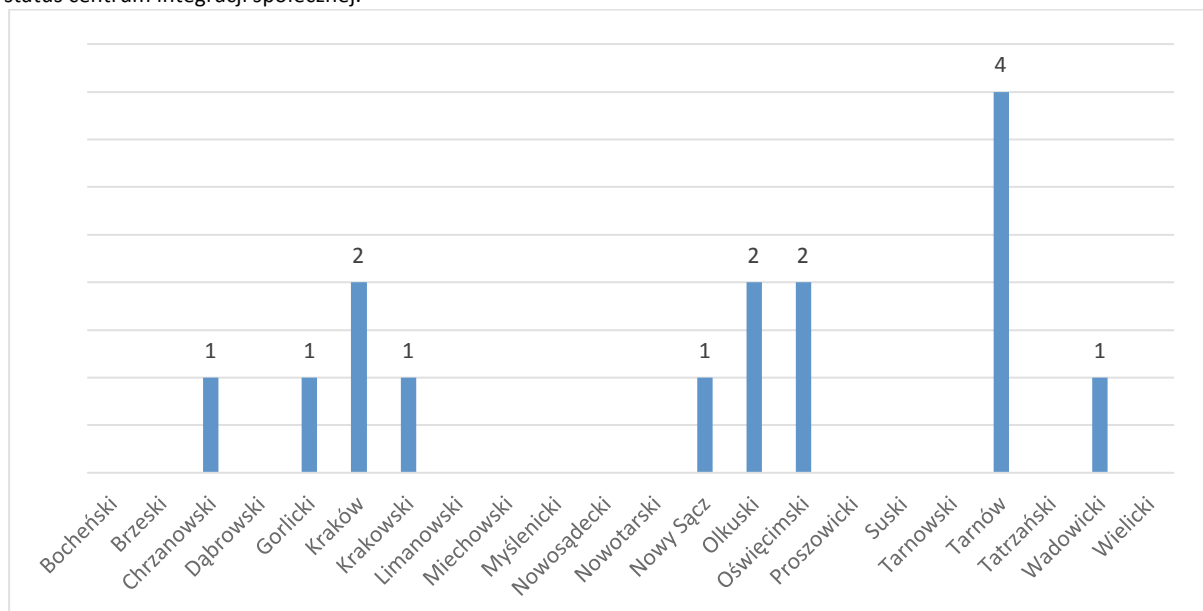
Na początku 2018 r. w Małopolsce zarejestrowanych było 12 centrów integracji społecznej. Dwa z nich w ciągu tego roku uległo likwidacji, jednocześnie powstały trzy nowe podmioty reintegracyjne tego typu. W dniu 31 grudnia 2018 r. w rejestrze CIS woj. małopolskiego obecnych było 13 pozycji.

W ciągu 2018 r. wsparcie CIS dostępne było na terenie 4 z 5 subregionów Województwa Małopolskiego (6 CIS w Małopolsce Zachodniej, 4 CIS w Subregionie Tarnowskim, 3 CIS w Krakowskim Obszarze Metropolitalnym, 2 CIS w Subregionie Sądeckim). Ani jeden CIS nie był zlokalizowany w Subregionie Podhalańskim.

Jeśli chodzi o dostępność wsparcia CIS na poziomie powiatów, to możemy stwierdzić, że CIS działały w 9 z 22 jednostek powiatowych Województwa Małopolskiego: powiecie chrzanowskim, gorlickim, krakowskim, olkuskim, oświęcimskim, wadowickim oraz w powiatach grodzkich: Krakowie, Nowym Sączu i Tarnowie.

Wykres nr 3. Dostępność wsparcia CIS w powiatach Województwa Małopolskiego w 2018 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie MUW, Rejestr jednostek organizacyjnych, którym Wojewoda Małopolski nadał status centrum integracji społecznej.

N=15

Biorąc pod uwagę charakter jednostki samorządowej, wsparcie CIS w 2018 r. dostępne było w 3 gminach wiejskich, 3 gminach miejsko-wiejskich oraz w 3 gminach miejskich o statusie powiatów grodzkich (w sumie działało w nich 6 CIS).

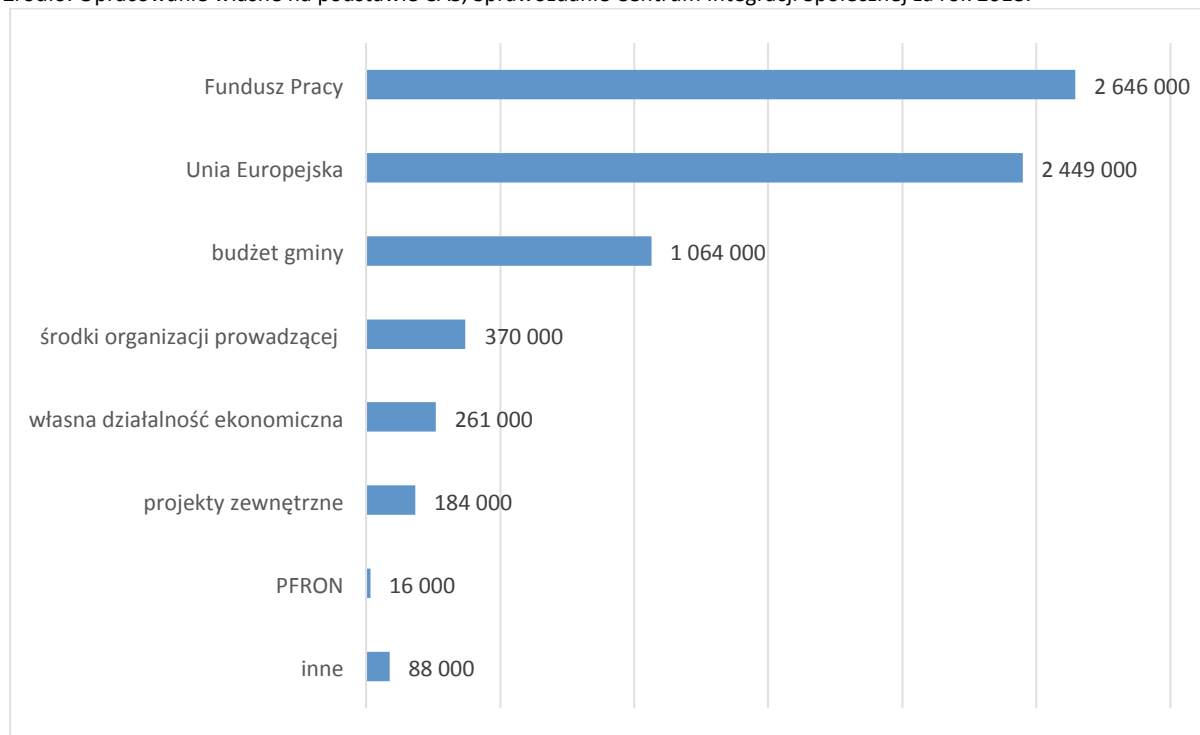
W województwie małopolskim niezmiennie przeważały CIS prowadzone przez organizacje pozarządowe (8). Dla 2 CIS organizacją prowadzącą jest JST, dla 1 spółdzielnia socjalna, dla 1 kościelna jednostka organizacyjna⁸.

Suma przychodów małopolskich CIS w 2018 r. wyniosła 7 mln 078 tys. zł.:

- środki z Funduszu Pracy przekazywane na świadczenia integracyjne uczestników wyniosły 2 mln 646 tys.
- 3 z 12 CIS finansowały swą działalność ze środków organizacji prowadzącej (370 tys. zł)
- Tylko 3 z 12 CIS zadeklarowały osiągnięcie w 2018 r. przychodu z własnej działalności (261 tys. zł).
- W 2018 r. z dotacji na ogólną sumę 3 mln 685 tys. zł skorzystało 9 z 12 małopolskich CIS, w tym ze wsparcia z budżetu gminy na działalność bieżącą w kwocie 1 mln 008 tys. zł skorzystało 6 podmiotów.
- żaden CIS nie otrzymał wsparcia finansowego z budżetu samorządu Województwa Małopolskiego.

Wykres nr 4. Struktura przychodów CIS w 2018 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie CAS, Sprawozdanie Centrum Integracji Społecznej za rok 2018.

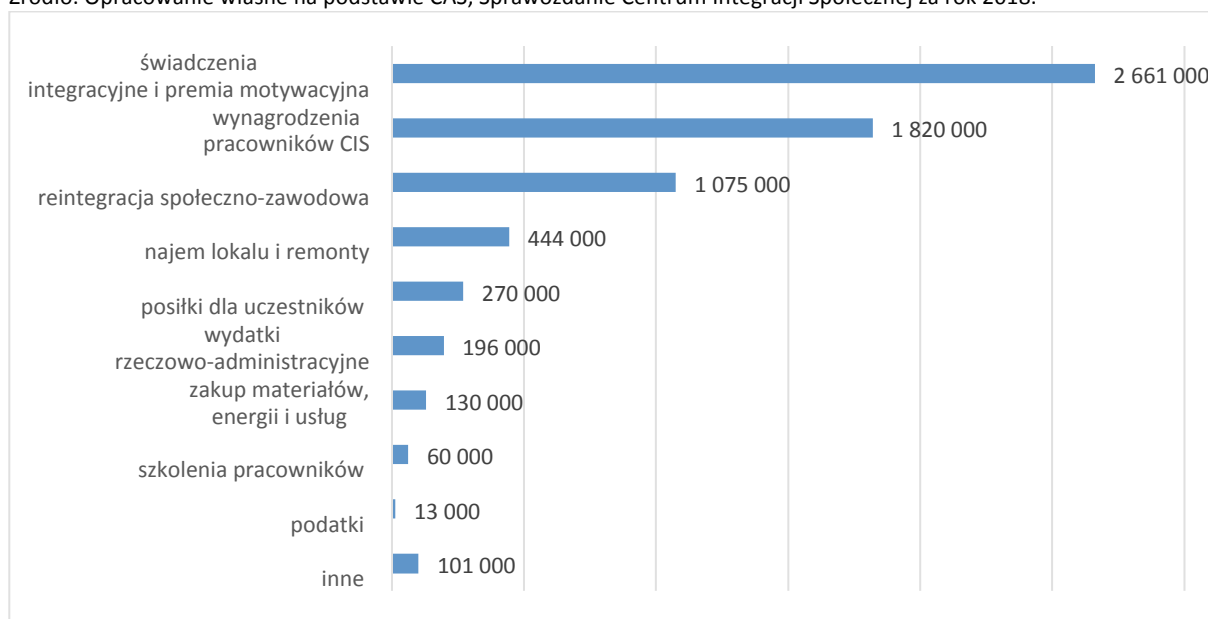
N=12

Średni koszt funkcjonowania centrum integracji społecznej w Małopolsce w 2018 r. wynosił 564 166,67 zł. Wydatki CIS w 2018 r. wyniosły w sumie 6 mln 770 tys. zł. Najważniejsze pozycje kosztowe stanowiły: świadczenia wypłacane przez CIS na rzecz beneficjentów (świadczenia integracyjne i motywacyjna premia integracyjna), wynagrodzenia pracowników CIS oraz koszty realizacji reintegracji zawodowej i społecznej oraz niezbędnej obsługi działalności CIS. W 2018 r. żaden z małopolskich CIS nie poniósł wydatków inwestycyjnych czy też na zakup usług remontowych.

⁸ Jeden z CIS obecnych w rejestrze prowadzonym przez MUW wg danych pozyskanych z CAS w 2018 r. nie prowadził aktywnej działalności, stąd niżej ujęte dane odnoszą się do 12 podmiotów.

Wykres nr 5. Struktura wydatków CIS w 2018 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie CAS, Sprawozdanie Centrum Integracji Społecznej za rok 2018.

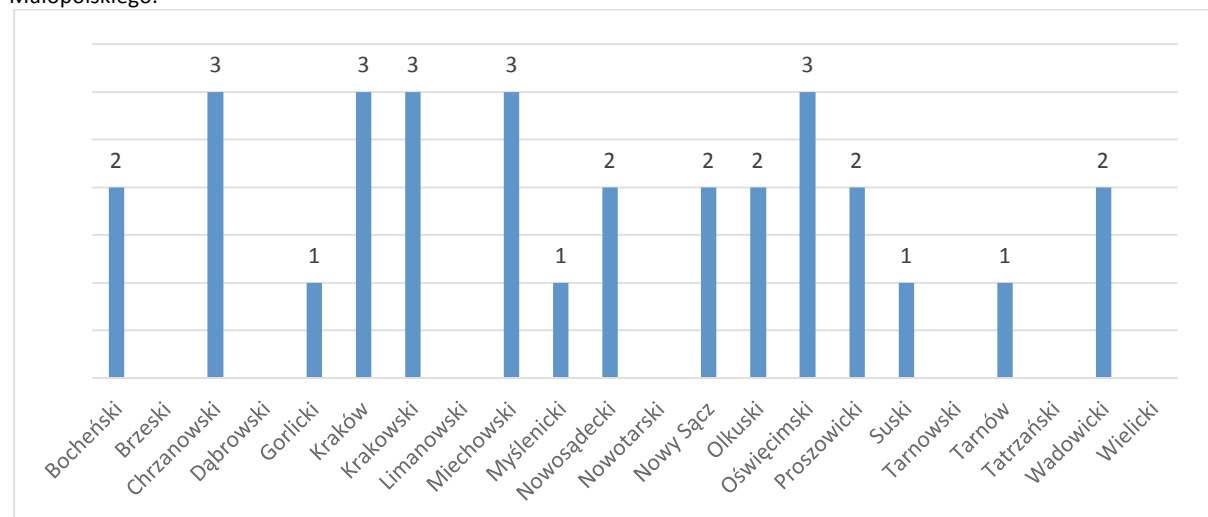
N=12

III.3. Kluby integracji społecznej

W roku objętym badaniem w Małopolsce działało w sumie 31 klubów integracji społecznej. W 2018 r. na obszarze Małopolski nie powstał żaden nowy klub integracji społecznej, a 1 KIS wygasił swą działalność. W dniu 31 grudnia 2018 r. w rejestrze KIS woj. małopolskiego obecnych było 30 pozycji⁹.

Wykres nr 6. Dostępność wsparcia KIS w powiatach województwa małopolskiego w 2018 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie MUW, Rejestr klubów integracji społecznej prowadzony przez Wojewodę Małopolskiego.

N=31.

⁹ Poniżej przytoczone dane dotyczą jednak 31 podmiotów, obecnych w sprawozdaniu CAS, Działalność KIS w 2018 r. pozyskany za pośrednictwem MUW.

Wsparcie KIS dostępne było we wszystkich subregionach Województwa Małopolskiego, aczkolwiek w bardzo zróżnicowanym stopniu (14 KIS w KOM, 10 KIS w Małopolsce Zachodniej, 5 KIS w Subregionie Sądeckim, 1 KIS w Subregionie Podhalańskim, 1 KIS w Subregionie Tarnowskim).

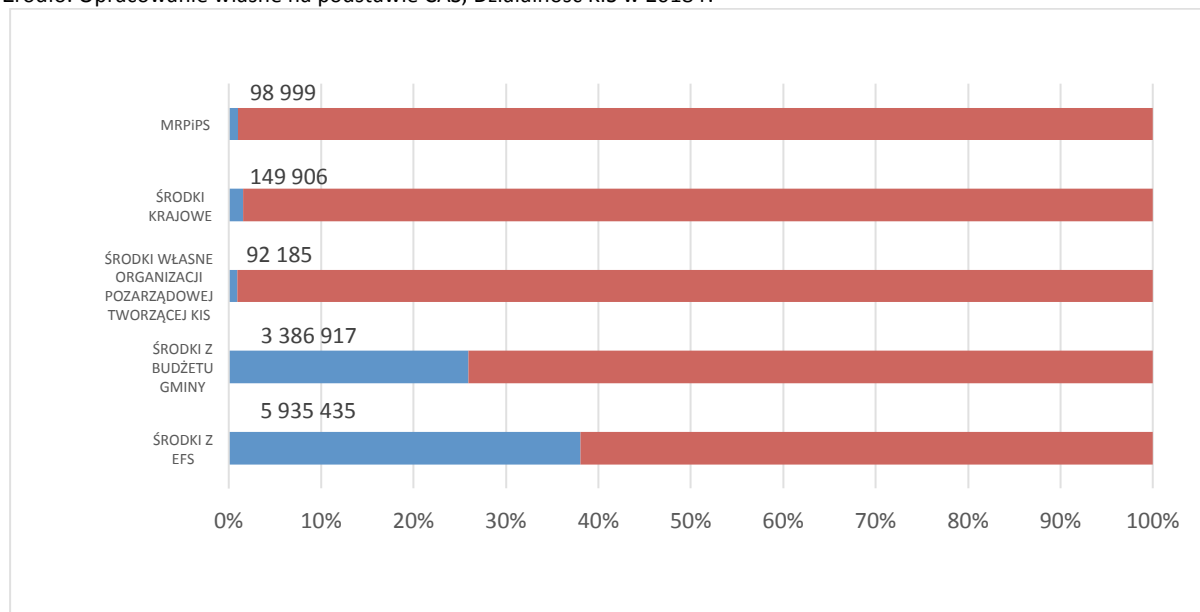
KIS zlokalizowane były w 15 z 22 jednostek powiatowych. Podobnie jak w poprzednim okresie objętym badaniem (2017 r.) klubów integracji społecznej zabrakło na obszarze 7 powiatów: brzeskiego, dąbrowskiego, limanowskiego, nowotarskiego, tarnowskiego, tatrzańskiego oraz wielickiego.

Najwięcej KIS (13) prowadziło działalność na obszarze gmin miejsko-wiejskich, 10 w gminach miejskich (w tym 7 w miastach na prawach powiatu: 3 w Krakowie, 3 w Nowym Sączu oraz 1 w Tarnowie), natomiast gminach wiejskich funkcjonowało 8 KIS.

23 z 31 działających w 2018 r. KIS to podmioty prowadzone przez JST: 22 działają w strukturach gminnych lub miejskich ośrodków pomocy społecznej, dla jednego organizatorem jest powiatowe centrum pomocy rodzinie, 8 KIS prowadzonych było przez organizacje pozarządowe: 5 przez fundacje, 2 przez stowarzyszenia oraz 1 KIS przez stowarzyszenie - lokalną grupę działania.

Wykres nr 7. Źródła finansowania KIS w 2018 r. wg kryterium podmiotowego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie CAS, Działalność KIS w 2018 r.

N=31.

Koszty funkcjonowania KIS w 2018 r. wyniosły w sumie: 9 663 442 zł. Średni koszt funkcjonowania jednego małopolskiego KIS wyniósł 311 723,93 zł.

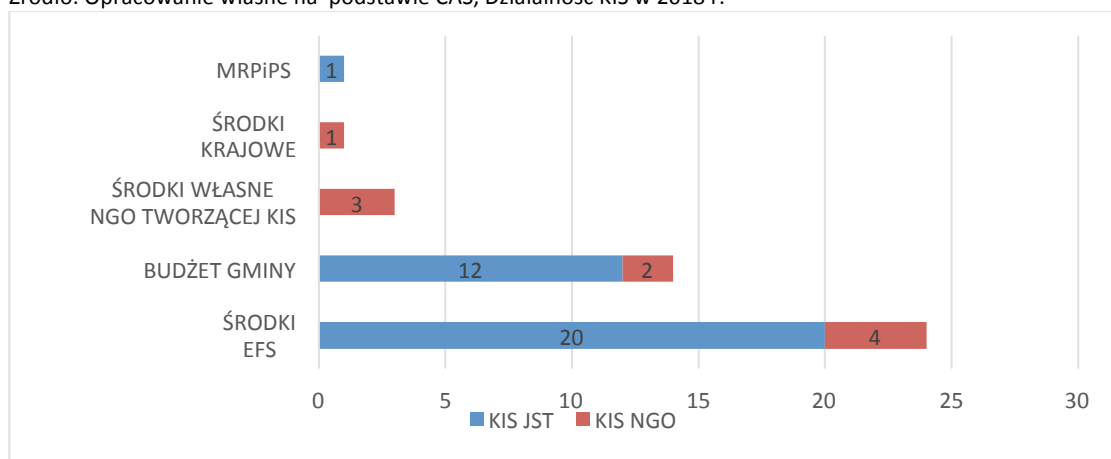
27 KIS posiadało wyłącznie jedno źródło finansowania swej działalności, 13 KIS korzystało z dwóch rodzajów źródeł finansowania. Żaden z małopolskich KIS w 2018 r. nie korzystał z więcej niż dwóch źródeł finansowania:

- Najważniejszym źródłem finansowania działalności KIS w 2018 r. niezmiennie pozostawał Europejski Fundusz Społeczny, z którego skorzystały 24 z 31 KIS. Dla 50% z nich było to jedyne źródło finansowania swej działalności (dla 12 KIS, w tym dla 11 KIS prowadzonych przez JST).

- Ze środków z budżetu gminy w 2018 r. skorzystało 14 KIS: 12 KIS prowadzonych przez samorządy i 2 KIS prowadzone przez NGO. Dla 6 KIS (w tym 2 prowadzonych przez organizacje pozarządowe) było to jedyne źródło finansowania swej działalności.
- Tylko 3 z 9 KIS prowadzonych przez organizacji pozarządowe finansowane były ze środków własnych organizacji tworzącej podmiot. 1 KIS współfinansował swą działalność w ramach programu Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pt. „Aktywne formy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Nowy wymiar 2020” - edycja 2018, a 1 KIS korzystał z innych środków krajowych.
- Darowizny (w tym 1% podatku) oraz działalność odpłatna organizacji pozarządowej w sferze pożytku publicznego nie stanowiły w 2018 r. źródeł finansowania żadnego klubu integracji społecznej.

Wykres nr 8. Źródła finansowania KIS w 2018 r. wg kryterium organizacji prowadzącej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie CAS, Działalność KIS w 2018 r.

N=31. Liczba odpowiedzi nie sumuje się do N, gdyż można było dokonać kilku wyborów.

III.4. Warsztaty terapii zajęciowej

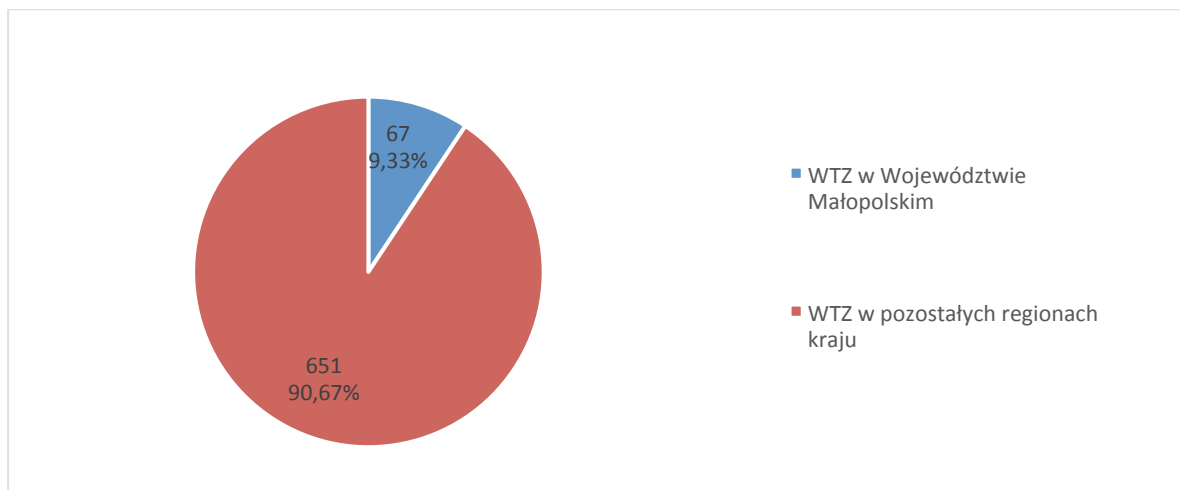
W 2018 r. w Małopolsce działało 67 warsztatów terapii zajęciowej, a więc 9,33 % WTZ działających w Polsce. Stan ten nie uległ zmianie w porównaniu do poprzedniego roku.¹⁰

Wykres nr 9. Dostępność wsparcia WTZ w województwie małopolski w 2018 r. na tle kraju.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie PFRON, Baza adresowa WTZ.

¹⁰ Na podstawie PFRON, Baza adresowa WTZ, <http://www.niepelnosprawni.gov.pl/index.php?c=getfile&id=24> [dostęp: 01.07.2019]. W grudniu 2018 r. utworzony został jeden WTZ w powiecie krakowskim, jednak dane jego dotyczące ze względu na fakt, że okres jego działalności był krótszy niż 3 miesiące, nie zostały ujęte w badaniu.

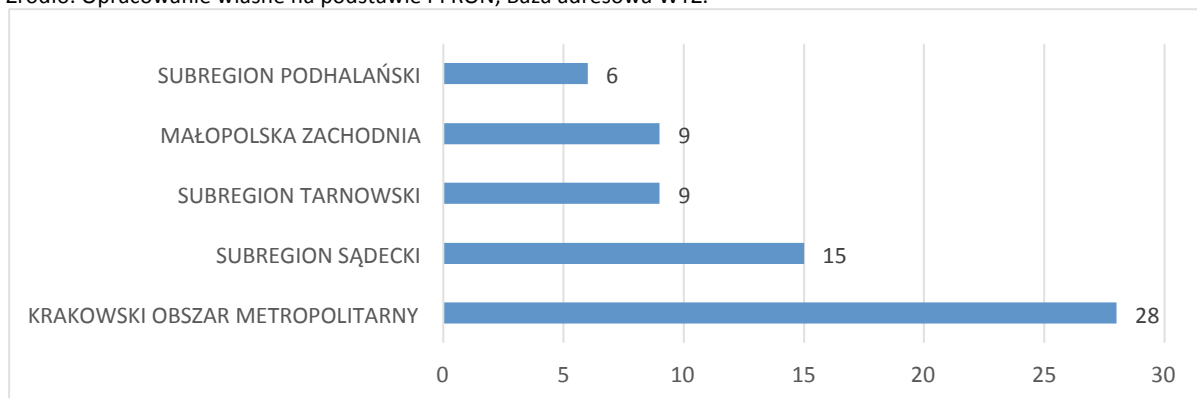
N=718.

Jeśli chodzi o strukturę organizacji prowadzących, sytuacja w tym względzie tym samym nie uległa większej zmianie. Wśród organizacji prowadzących warsztaty nadal przeważają organizacje pozarządowe (82,9%). Podobnie jak w 2017 r. 11 WTZ (16,42%) prowadzonych było przez jednostkę organizacyjną samorządu lokalnego¹¹, a 1 WTZ przez kościelną osobę prawną. W porównaniu do poprzedniego roku objętego badaniem wzrosła o 2 podmioty liczba WTZ prowadzonych przez stowarzyszenia i fundacje (w 2018 r. nastąpiła zmiana w przypadku dwóch placówek WTZ prowadzonych w 2017 r. przez spółdzielnie pracy, zastąpione obecnie przez stowarzyszenia).

W skali subregionów największą dostępność wsparcia warsztatów terapii zajęciowej obserwujemy w Krakowskim Obszarze Metropolitalnym (28) oraz w Subregionie Sądeckim (15). Najmniejsza była ona w Subregionie Podhalańskim (6).

Wykres nr 10. Dostępność wsparcia WTZ w subregionach województwa małopolskiego w 2018 r.

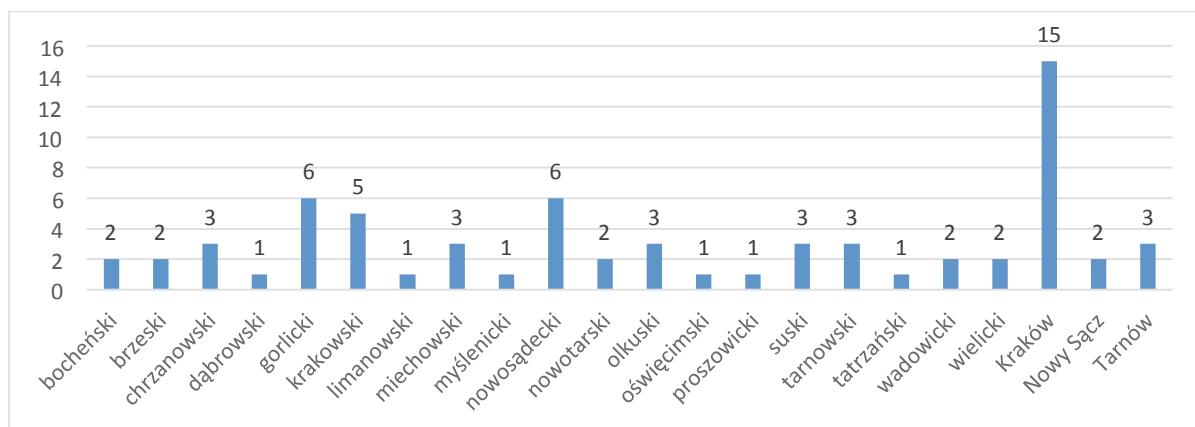
Źródło: Opracowanie własne na podstawie PFRON, Baza adresowa WTZ.

N=67.

Wykres nr 11. Dostępność wsparcia WTZ w powiatach województwa małopolskiego w 2018 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie PFRON, Baza adresowa WTZ.

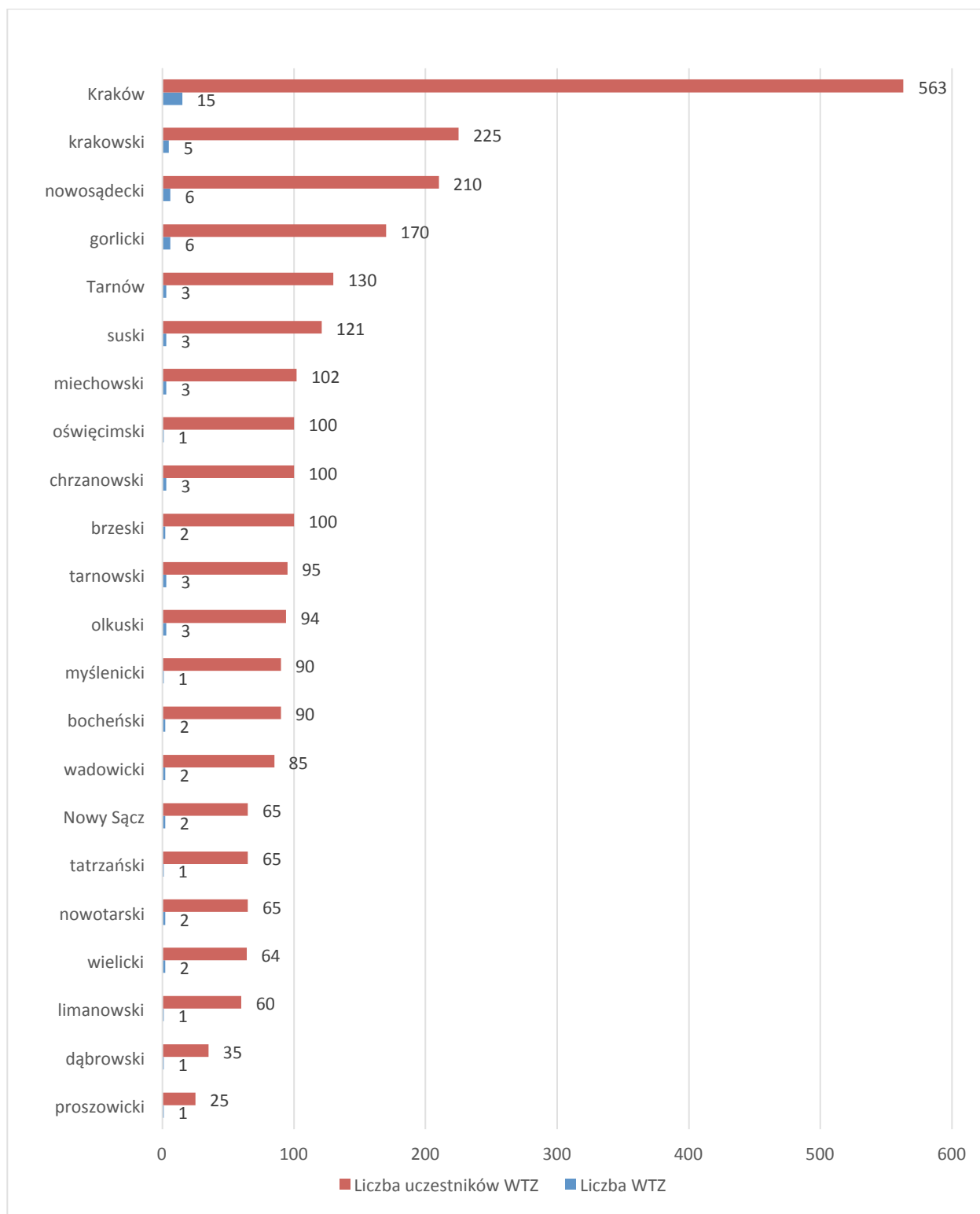

N=67.

Warsztaty terapii zajęciowej działały we wszystkich powiatach województwa małopolskiego, najwięcej w powiecie grodzkim krakowskim (15), nowosądeckim oraz gorlickim (po 6). W sześciu powiatach (dąbrowski, limanowski, myślenicki, oświęcimski, proszowicki, tatrzański) funkcjonował tylko jeden WTZ. Warto zauważyć, że liczba WTZ w danym powiecie w niektórych przypadkach liczba WTZ w danym powiecie nie determinuje liczby uczestników. Przykładem tego jest powiat oświęcimski, w którym w 2018 r. działał tylko 1 WTZ, ale aktywizujący aż 100 uczestników, tj. zbliżoną liczbę osób co w przypadku powiatów chrzanowskiego (100) i miechowskiego (102), a więcej osób niż w przypadku powiatu olkuskiego (94), w których to powiatach funkcjonowały po 3 placówki typu WTZ.

Wykres nr 12. Liczba uczestników WTZ w 2018 r. w powiatach województwa małopolskiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie PFRON: Baza adresowa WTZ, Rok 2018 - Tabela 39. Dofinansowanie kosztów organizowania i działania warsztatów terapii zajęciowej art.35 ust.1 pkt 8.

N dla WTZ=67; N dla uczestników WTZ=2 654.

Koszty działania małopolskich warsztatów terapii zajęciowej w 2018 r. wyniosły 49 155 649 zł, z tego środki PFRON stanowią 43 529 066 zł.¹² Średnio koszt funkcjonowania jednego WTZ

¹² PFRON, Wykorzystanie środków PFRON przez samorzady wojewódzkie i powiatowe na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, Rok 2018 - Tabela 39. Dofinansowanie kosztów organizowania i działania warsztatów terapii zajęciowej art. 35 ust.1 pkt 8,

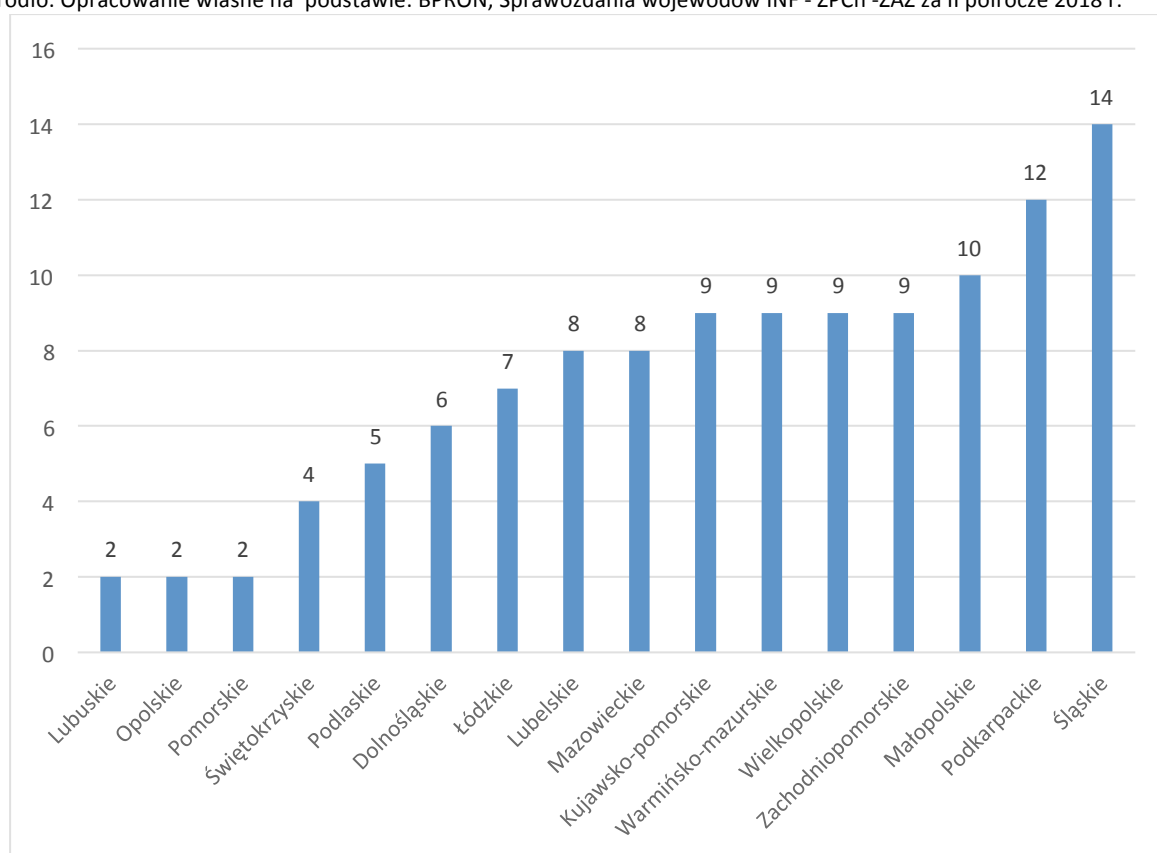
w województwie małopolskim w 2018 r. wynosił więc w skali roku 733 666, 40 zł, co oznacza wzrost w porównaniu z poprzednim rokiem objętym badaniem (w 2017 r. wartość ta wyniosła 694 186,16 zł.).

III.5. Zakłady aktywności zawodowej

W 2019 r. w Małopolsce zarejestrowanych było 10 zakładów aktywności zawodowej. Oznacza to zachowanie status quo w zakresie liczby ZAZ w porównaniu do poprzedniego roku objętego badaniem Na dzień 31 grudnia 2018 r. zarejestrowane w woj. małopolskim ZAZ stanowiły 8,62% tego typu podmiotów reintegracyjnych w kraju (116), co mimo wzrostu generalnej liczby ZAZ (108 w 2017 r.) nadal plasuje nasz region na 3 miejscu w Polsce (po województwie podkarpackim i śląskim).¹³

Wykres nr 13. ZAZ w województwie małopolskim w 2018 r. na tle kraju.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: BPRON, Sprawozdania wojewodów INF - ZPCh -ZAZ za II półrocze 2018 r.

N=116.

Wsparcie ZAZ było dostępne zaledwie w 8 z 22 jednostek powiatowych w województwie małopolskim, 7 z 10 ZAZ działało na obszarze gmin wiejskich, 3 w miastach na prawach powiatu (w tym 2 w Krakowie).

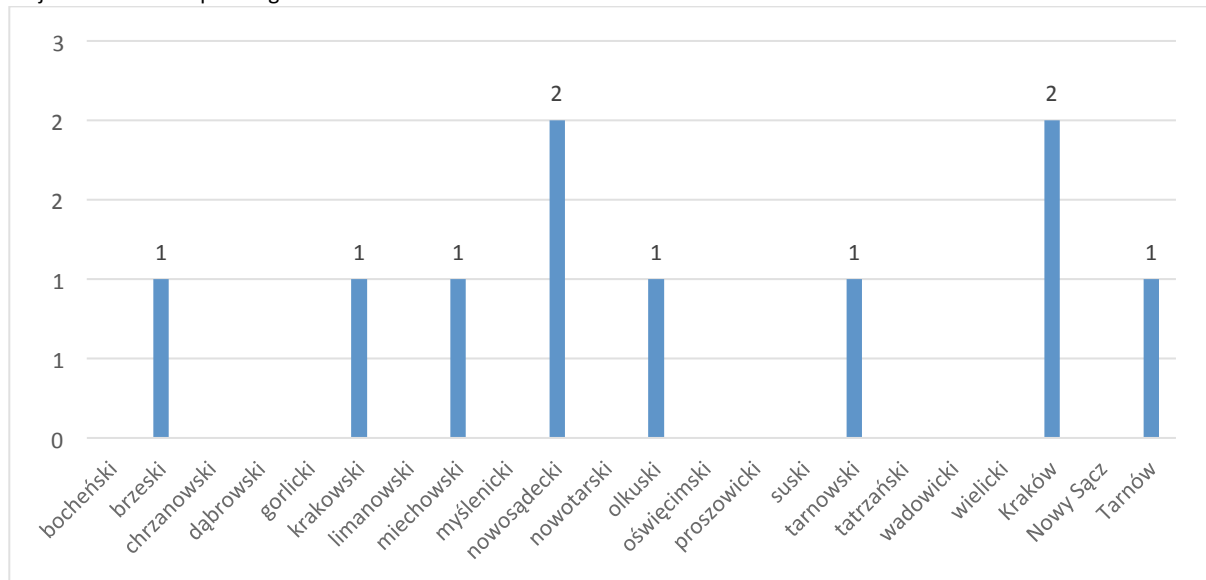
http://bip.pfron.org.pl/fileadmin/Samorzady/2019/SprPow2018Tab.xlsx?utm_campaign=pfron&utm_source=df&utm_medium=download [dostęp: 08.07.2019]

¹³ BPRON, Sprawozdania wojewodów INF - ZPCh -ZAZ za II półrocze 2018 r.,

<http://www.niepelnospawni.gov.pl/container/niepelnospawnosc-w-liczbach/rynek-pracy/zaz/2018/Kopia%20ZAZ%20%20pol.%202018%20na%20strone.xlsx> [dostęp: 15.07.2019]

Wykres nr 14. Dostępność wsparcia ZAZ w powiatach województwa małopolskiego w 2018 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie MUW, Wykaz zakładów aktywności zawodowej działających na terenie województwa małopolskiego.

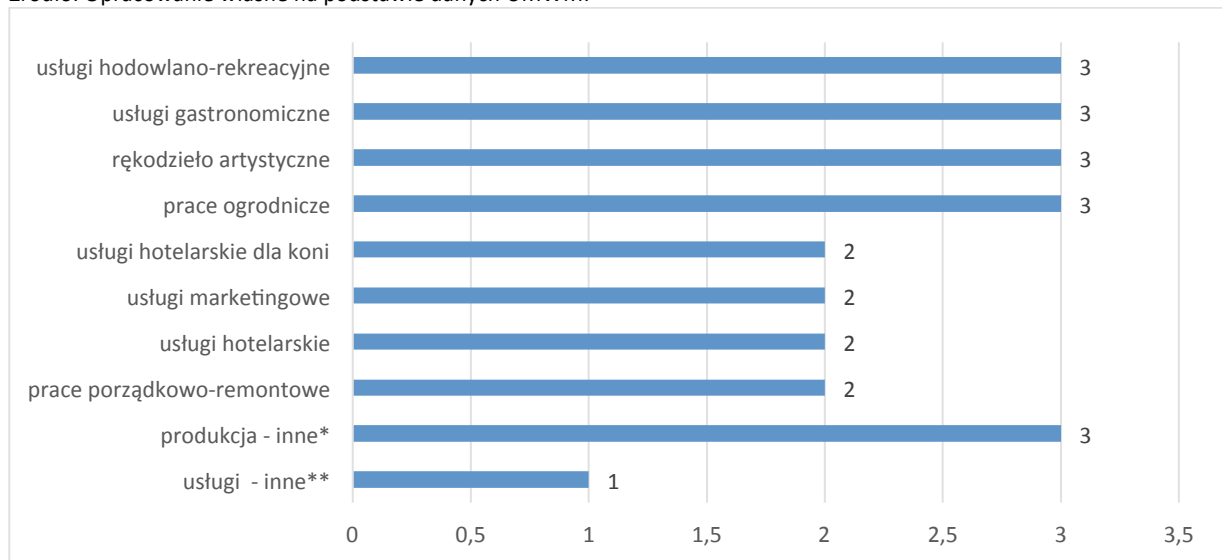

N=10.

W Małopolsce dominują zakłady o charakterze produkcyjno-usługowym (8 z 10), 2 ZAZ w regionie mają charakter wyłącznie usługowy.

Wykres nr 15. Obszary działalności wytwórczo-usługowej ZAZ w woj. małopolskim w 2018 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UMWM.

N=10. Liczba odpowiedzi nie sumuje się do N, gdyż można było dokonać kilku wyborów.

* produkcja wyrobów pszczelarskich (1), produkcja osprzętu elektroinstalacyjnego, folii kablowej ostrzegawczej mającej zastosowanie w budownictwie (1), produkcja mebli ogrodowych, zniczy i świec (1)

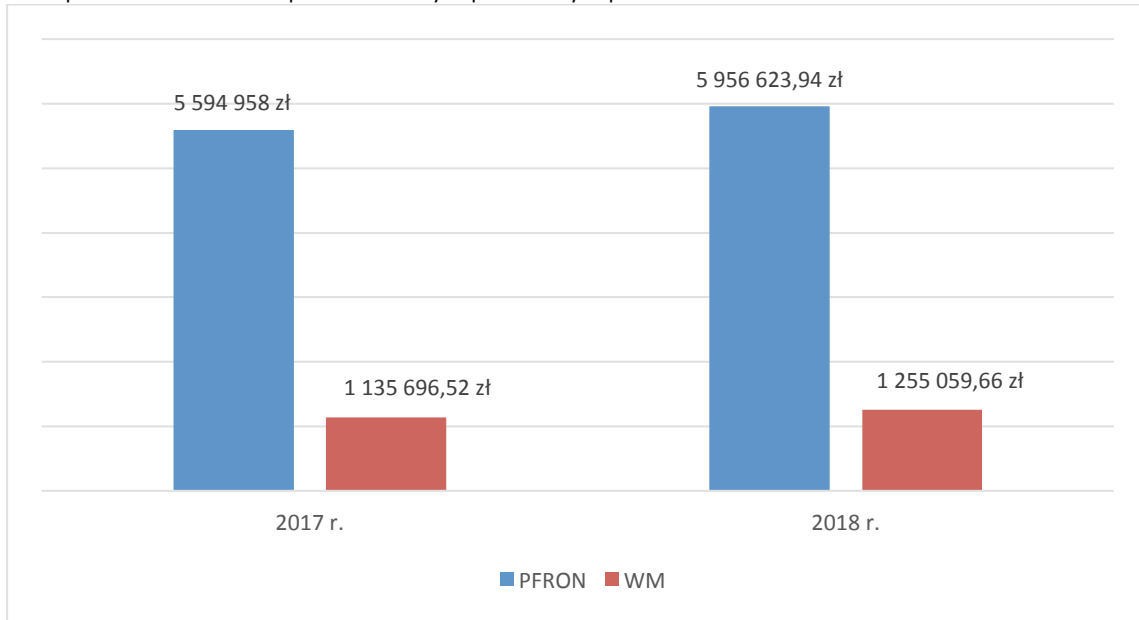
** usługi pralnicze oraz usługi obsługowo-rehabilitacyjne (1)

Profil działalności małopolskich ZAZ jest zróżnicowany; dotyczy to również działalności w obrębie poszczególnych podmiotów – 6 z 10 ZAZ wykazało więcej niż 1 obszar działalności wytwórczo-usługowej.

Koszty funkcjonowania ZAZ w 2018 r. wyniosły 15 671 286 zł, co oznacza, że średni koszt funkcjonowania jednego ZAZ to 1 567 128,60 zł. Kwota dofinansowania funkcjonowania zakładów aktywności zawodowej w Małopolsce ze środków PFRON oraz z budżetu Województwa Małopolskiego 2018 r. to w sumie 7 211 683,60 zł.

Wykres nr 16. Dofinansowanie funkcjonowania zakładów aktywności zawodowej w 2018 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez UMWM w Krakowie.

IV. DZIAŁALNOŚĆ STATUTOWA JEDNOSTEK REINTEGRACYJNYCH W 2018 R.

IV.1. Działalność statutowa CIS

Z oferty CIS w 2018 r. skorzystało w sumie 518 osób (w tym 210 osób kontynuujących udział we wsparciu od 2017 r.). Liczba uczestników w poszczególnych CIS wahała się od 7 do 144 (średnia liczba uczestników CIS po usunięciu przypadków odstających: 36,7).

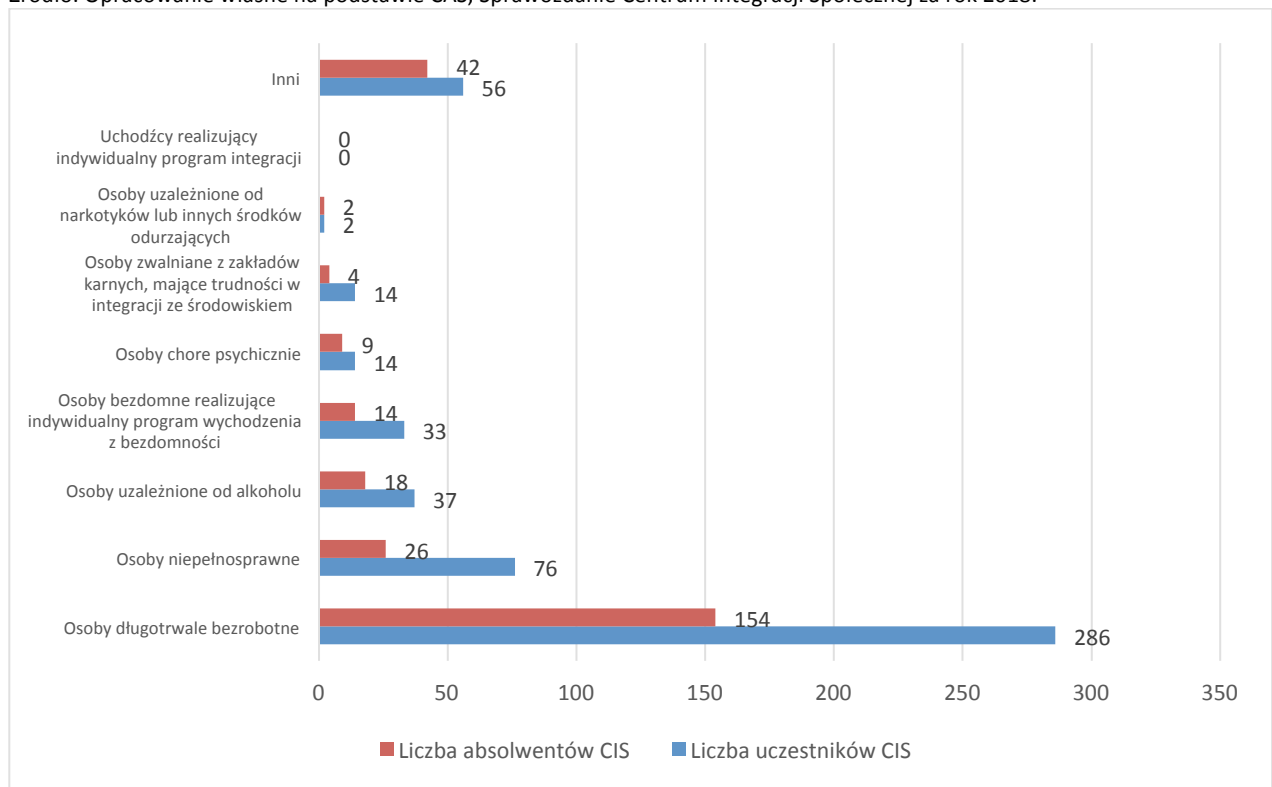
Podobnie jak w poprzednich latach, najczęściej deklarowaną przesłanką do uczestnictwa w CIS było długotrwałe bezrobocie, a następnie niepełnosprawność.

Zważywszy na to, że w przypadku większości beneficjentów CIS w grę wchodzi jednocześnie więcej niż jedna przesłanka do korzystania ze wsparcia, trudno wyciągać miarodajne wnioski na temat ewentualnej specjalizacji wsparcia małopolskich CIS:

- 9 z 12 CIS realizowało wsparcie dla osób długotrwałe bezrobotnych (286)
- 7 z 12 CIS realizowało wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami (76)
- osoby zwalniane z zakładów karnych, mające trudności w integracji ze środowiskiem (14) korzystały ze wsparcia w 3 CIS.
- Z oferty CIS nie skorzystała żadna osoba z grupy uchodźców realizujących indywidualny program integracji.
- 2 z 12 CIS zadeklarowały wsparcie wyłącznie dla osób z jednej grupy zagrożonej wykluczeniem społecznym: w przypadku pierwszego były to osoby dotknięte bezdomnością, a w przypadku drugiego – niepełnosprawnością.

Wykres nr 17. Uczestnicy i absolwenci CIS w 2018 r. wg kryterium przesłanek do uczestnictwa w CIS.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie CAS, Sprawozdanie Centrum Integracji Społecznej za rok 2018.

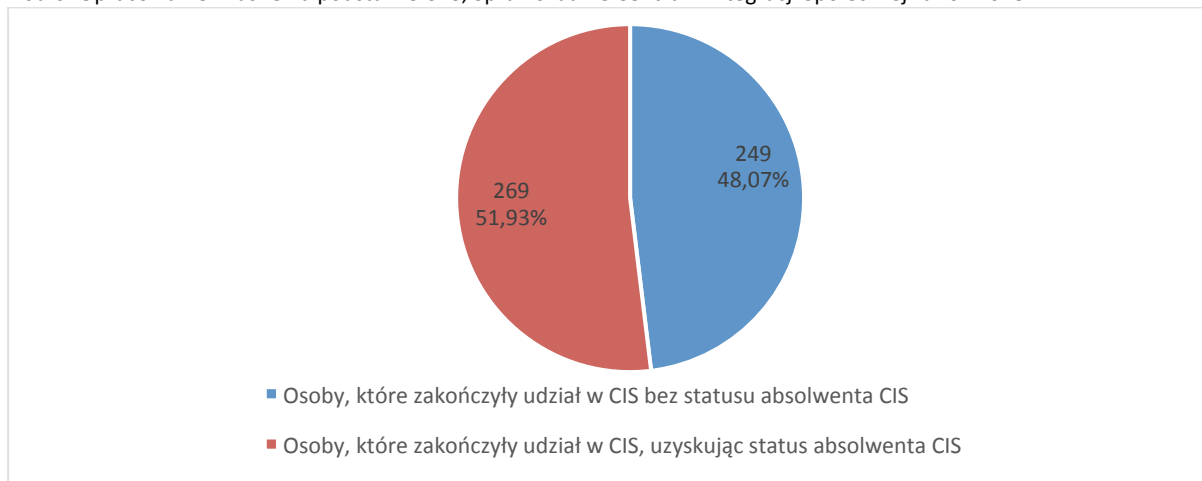

N dla absolwentów CIS=269; N dla uczestników CIS=518. Liczba odpowiedzi nie sumuje się do N, gdyż można było dokonać kilku wyborów.

Nieco ponad połowa osób korzystających w 2018 r. ze wsparcia małopolskich CIS (51,93%) uzyskała status absolwenta CIS (269).

Wykres nr 18. Absolwenci małopolskich CIS w 2018 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie CAS, Sprawozdanie Centrum Integracji Społecznej za rok 2018.

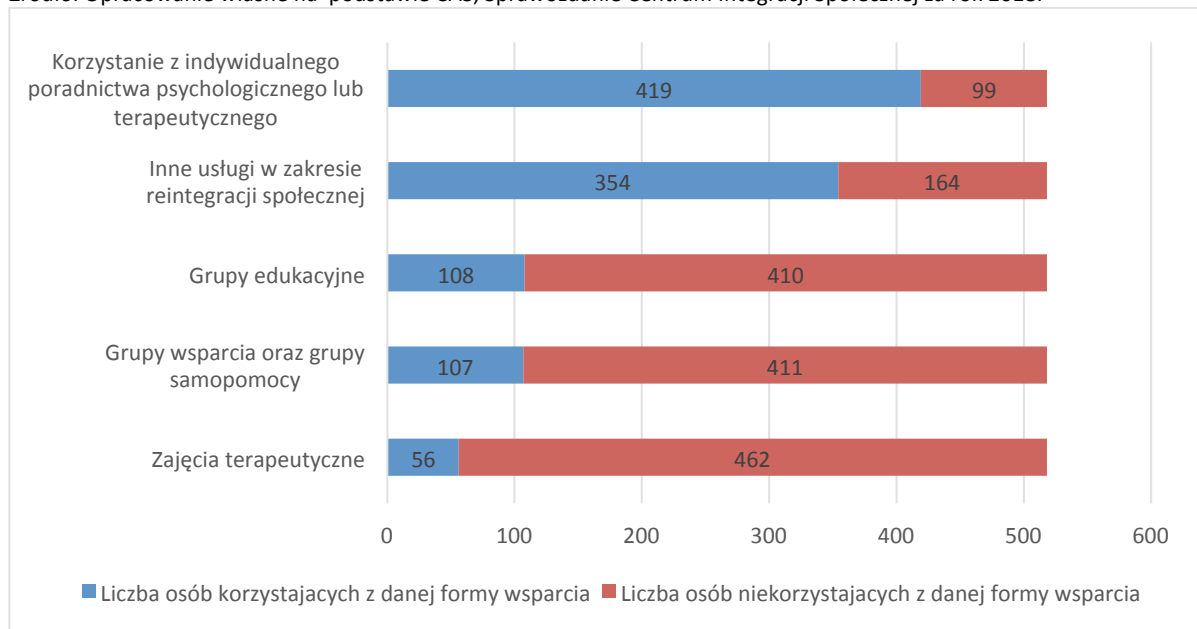

N = 518

Najbardziej powszechną formą wsparcia w ramach reintegracji społecznej uczestników CIS w 2018 r. było indywidualne poradnictwo psychologiczne lub terapeutyczne, z którego skorzystało blisko 81% uczestników CIS (419 osób). Ze wsparcia grup edukacyjnych oraz grup samopomocy korzystało blisko 21% uczestników CIS w przypadku każdej z tych form wsparcia.

Wykres nr 19. Formy reintegracji społecznej w małopolskich CIS w 2018 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie CAS, Sprawozdanie Centrum Integracji Społecznej za rok 2018.

N= 518. Liczba odpowiedzi nie sumuje się do N, gdyż można było dokonać kilku wyborów.

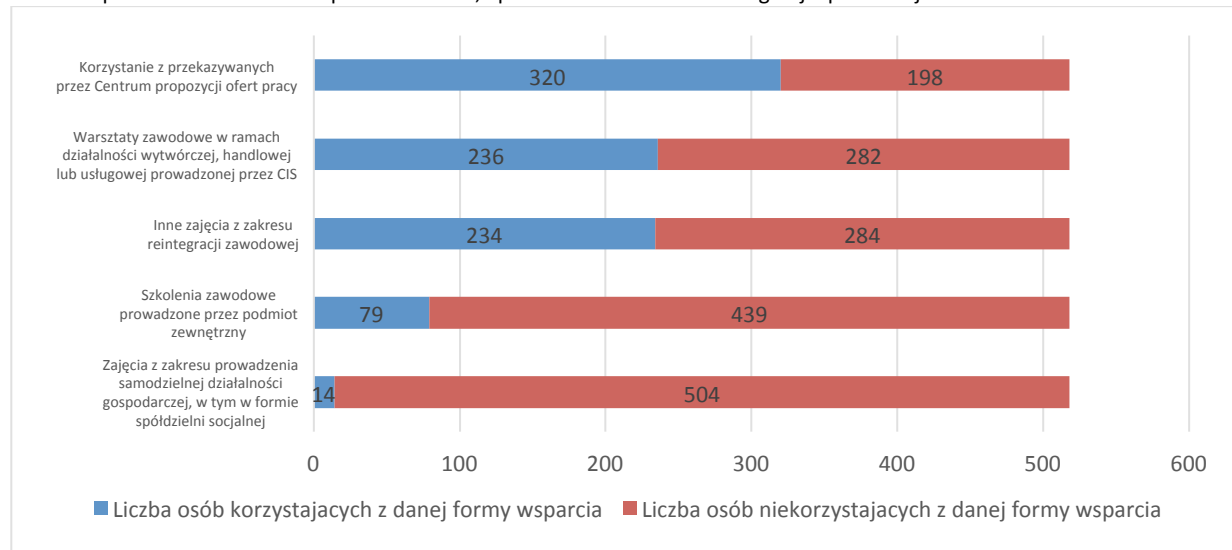
W zakresie reintegracji zawodowej uczestnicy CIS w największym stopniu czerpali z przekazywanych przez centrum propozycji ofert pracy (320 osób, tj. 61,78%). 79 uczestników, beneficjentów 3 CIS, wzięło udział w szkoleniach zewnętrznych. Zaledwie 14 osób, beneficjentów

jednego centrum, skorzystało ze szkoleń dotyczących prowadzenia działalności gospodarczej, w tym spółdzielni socjalnej.

Wykres nr 20. Formy reintegracji zawodowej w małopolskich CIS w 2018 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie CAS, Sprawozdanie Centrum Integracji Społecznej za rok 2018.

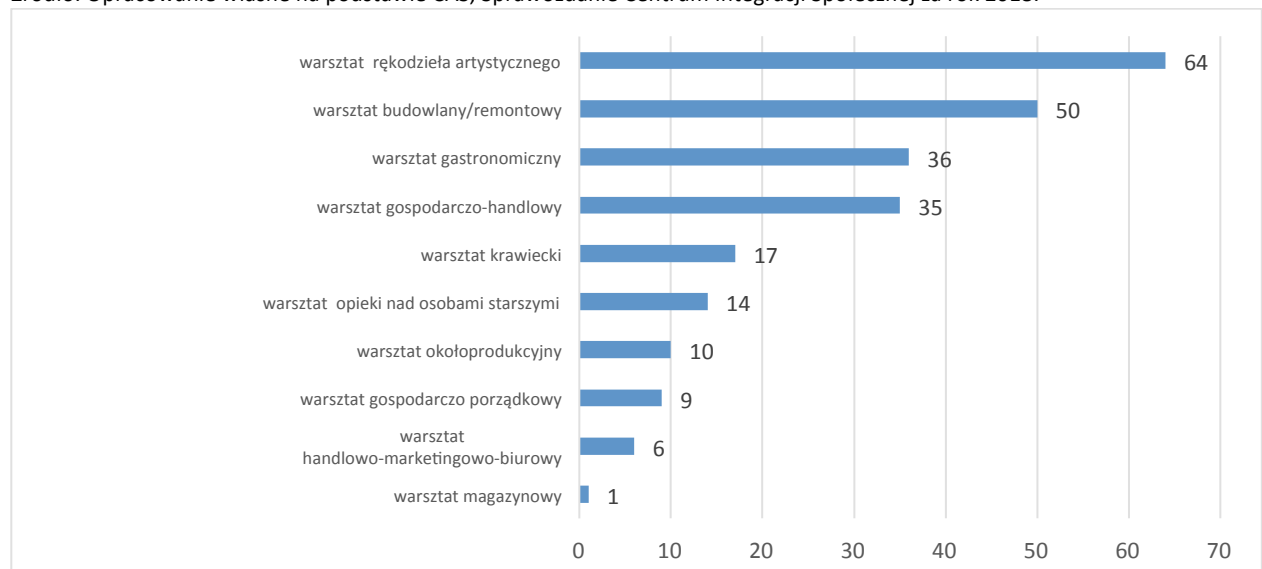

N= 518. Liczba odpowiedzi nie sumuje się do N, gdyż można było dokonać kilku wyborów.

Warsztaty zawodowe w ramach działalności wytwórczej, handlowej lub usługowej prowadzonej przez centrum funkcjonowały w 6 z 12 CIS. Reintegrację zawodową w 2018 r. realizowało w nich w sumie 236 osób (tj. 45,56% ogółu uczestników CIS), najwięcej w warsztatach rękodzieła artystycznego (64 osoby), warsztatach budowlano-remontowych (50), oraz w gastronomicznych (36 osób).

Wykres nr 21. Reintegracja w małopolskich CIS w warsztatach zawodowych - 2018 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie CAS, Sprawozdanie Centrum Integracji Społecznej za rok 2018.

N= 518. Liczba odpowiedzi nie sumuje się do N, gdyż można było dokonać kilku wyborów.

80,67% osób korzystających ze wsparcia CIS w 2018 r. nie uzyskało samodzielności ekonomicznej po zakończeniu udziału we wsparciu (w tym mieści się niemal 63% absolwentów CIS). Samodzielność ekonomiczną osiągnęło 100 z 518 osób korzystających w 2018 r. z CIS, z czego:

- 86 beneficjentów 9 CIS znalazło zatrudnienie u pracodawcy zewnętrznego,
- 4 beneficjentów jednego CIS zdecydowało się na uruchomienie własnej działalności gospodarczej,
- 4 beneficjentów dwóch CIS skierowano do odbycia stażu zawodowego,
- 4 beneficjentów czterech CIS nabyło prawo do świadczeń emerytalnych lub rentowych.

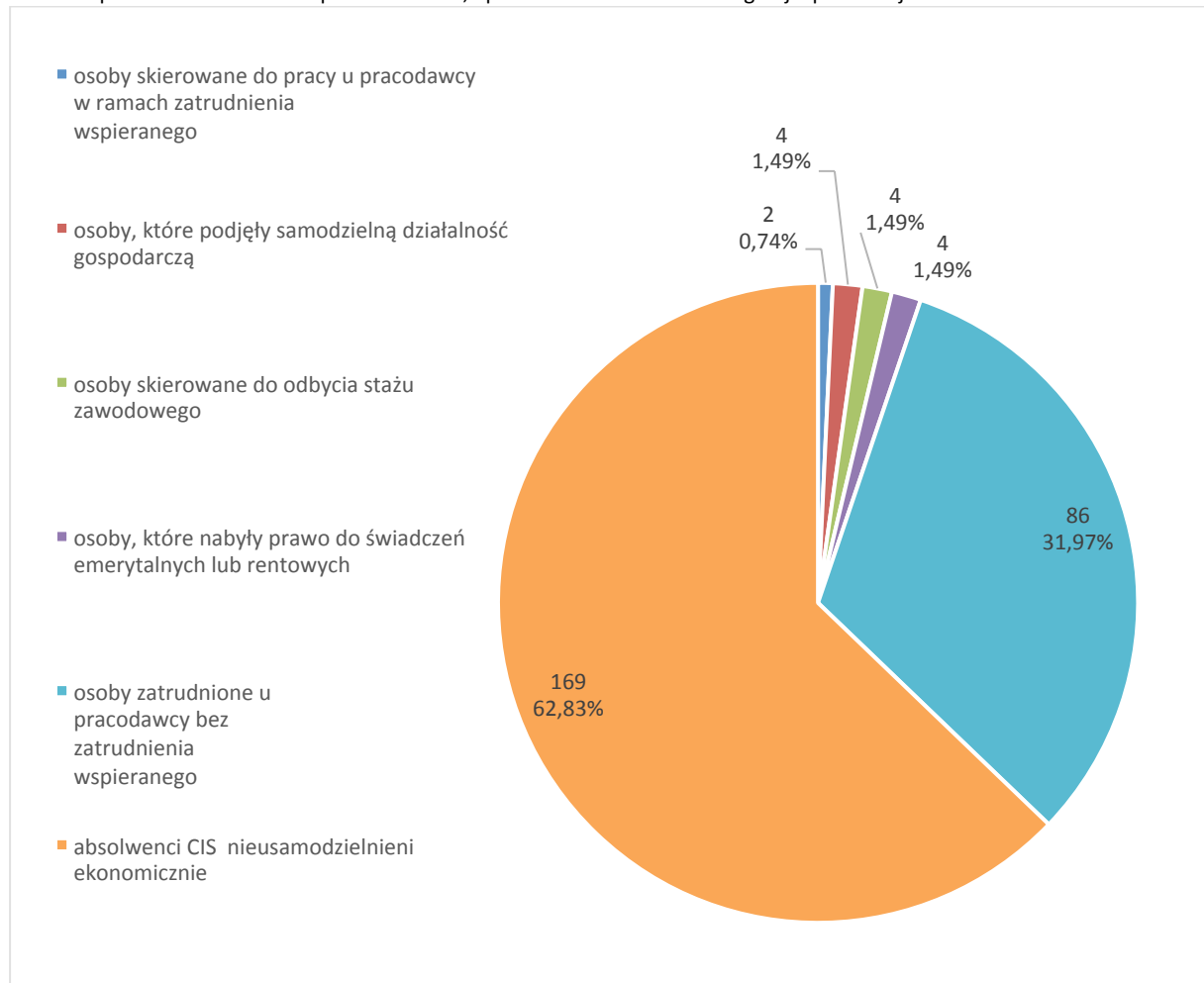
Zatrudnienie wspierane było w nikłym stopniu wykorzystane jako instrument reintegracji zawodowej absolwentów CIS: skorzystało z niego zaledwie 2 beneficjentów jednego z CIS.

Żaden z uczestników CIS w 2018 r. nie został skierowany do pracy w Centrum ani nie podjął działalności gospodarczej w formie spółdzielni socjalnej.

Biorąc pod uwagę całkowitą kwotę wydatków CIS, która w 2018 r. wyniosła 6 mln 770 tys. zł, koszt usamodzielnia ekonomicznego jednego beneficjenta CIS wyniósł średnio: 67 tys. 700 zł.

Wykres nr 22. Stopień usamodzielnienia ekonomicznego absolwentów CIS w 2018 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie CAS, Sprawozdanie Centrum Integracji Społecznej za rok 2018.

N =269. Liczba odpowiedzi nie sumuje się do N, gdyż można było dokonać kilku wyborów.

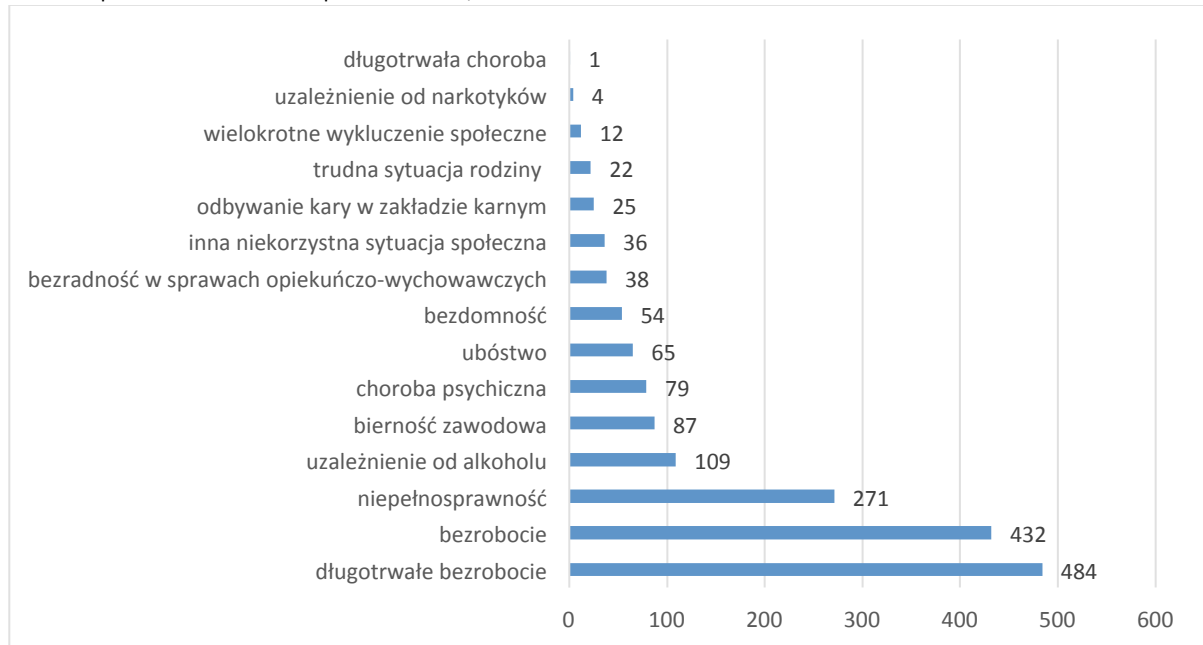
IV.2. Działalność statutowa KIS

W 2018 r. zajęcia w KIS rozpoczęły 1402 osoby (797 kobiet i 605 mężczyzn). Do najważniejszych przesłanek kwalifikujących do uczestnictwa w KIS należało bezrobocie (916 wskazań), w tym głównie

długotrwałe (484), oraz niepełnosprawność (271). Marginalne znaczenie dla zbiorowego profilu uczestnika KIS miały takie przesłanki wykluczenia społecznego jak uzależnienie od narkotyków (4 wskazania) i długotrwała choroba (1 wskazanie).

Wykres nr. 23. Przesłanki kwalifikujące do uczestnictwa w KIS.

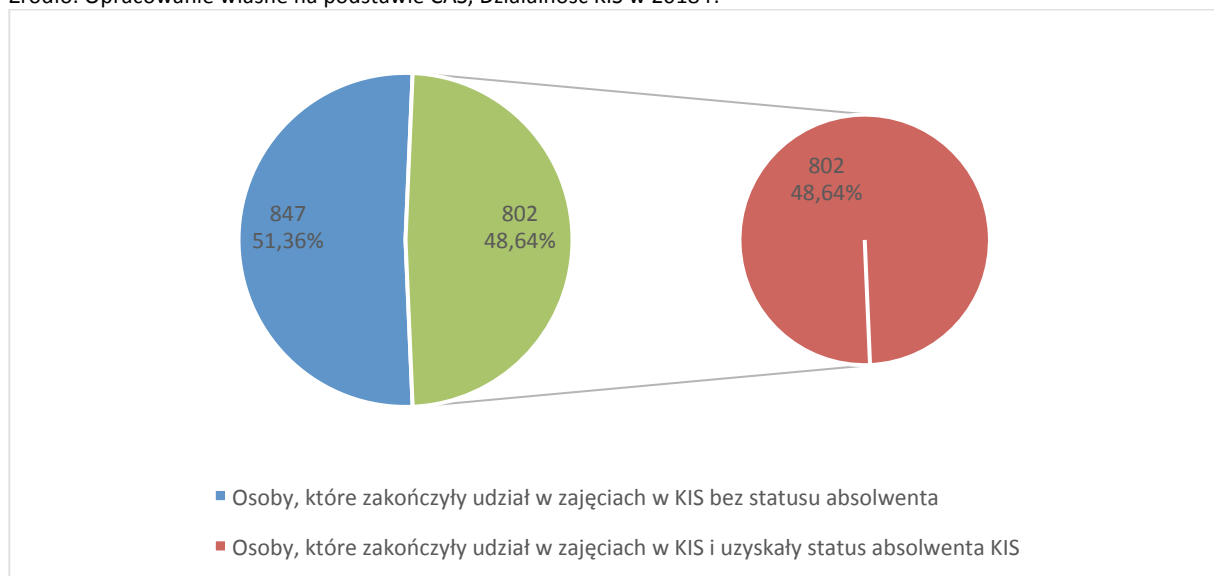
Źródło: Opracowanie własne na podstawie CAS, Działalność KIS w 2018 r.

Udział w KIS w 2018 r. zakończyło 1649 osób, z czego tylko 48,64% uzyskało status absolwenta KIS.

Wykres nr 24. Beneficjenci a absolwenci KIS w 2018 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie CAS, Działalność KIS w 2018 r.

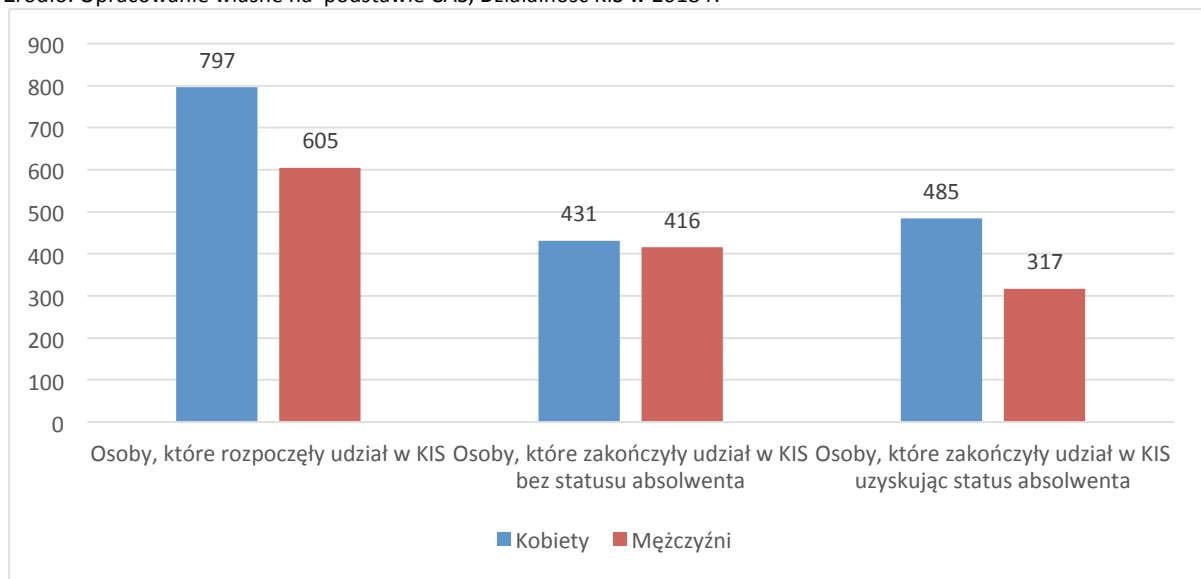

N=1649.

Absolwenci KIS w 2018 r. to w większości kobiety (485, co stanowi blisko 53% beneficjentek KIS, które zakończyły w 2018 r. udział we wsparciu). Status absolwenta KIS w 2018 r. uzyskało w tym samym czasie 43,25% mężczyzn spośród tych, którzy zakończyli udział we wsparciu KIS (317 osób).

Wykres nr 25. Beneficjenci - absolwenci KIS w 2018 r. wg kryterium płci.

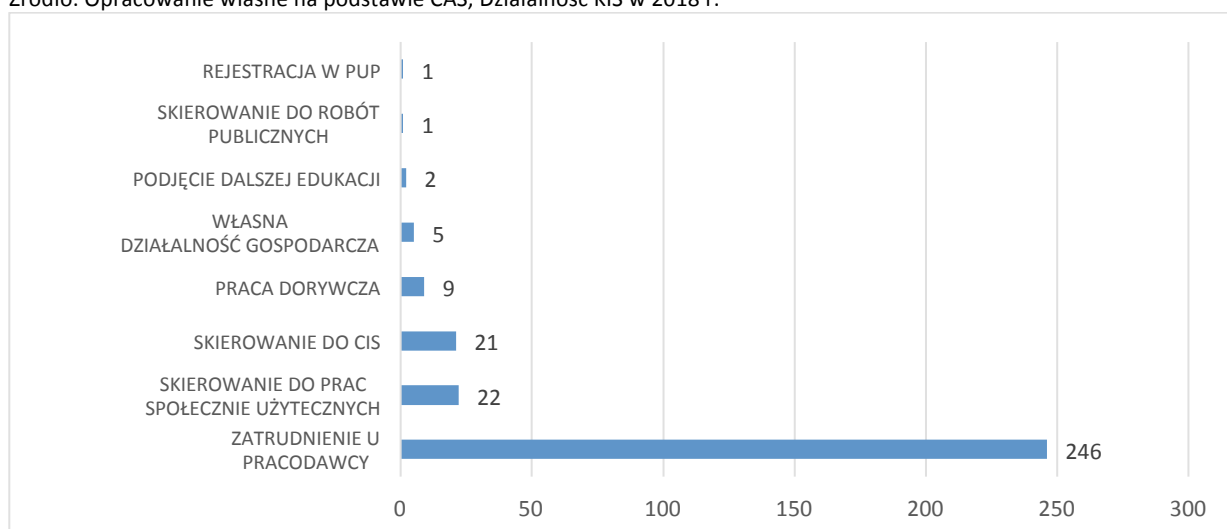
Źródło: Opracowanie własne na podstawie CAS, Działalność KIS w 2018 r.

Dane w zakresie monitoringu ścieżki reintegracji po zakończeniu udziału we wsparciu KIS za rok 2018 przekazały 24 z 31 małopolskich KIS. Na tej podstawie możemy stwierdzić, że na 307 monitorowanych osób działalność zarobkową podjęło w sumie 260 osób, natomiast zatrudnienie wspierane w formie prac społecznie użytecznych, robót publicznych lub zatrudnienia socjalnego w CIS – 44 osoby. Rejestracja w powiatowym urzędzie pracy (1 osoba) oraz podjęcie dalszej edukacji (2 osoby) miało charakter marginalny w przypadku absolwentów KIS w roku objętym badaniem. Żadna z osób korzystających ze wsparcia KIS nie rozpoczęła działalności gospodarczej w formie spółdzielni socjalnej. Jako instrumenty reintegracji zawodowej absolwentów KIS w 2018 r. nie zafunkcjonowały również staże zawodowe. Los 1342 osób korzystających ze wsparcia KIS w 2018 r. jest nam nieznanym.

Wykres nr 26. Losy uczestników KIS w 2018 r. po zakończeniu udziału we wsparciu.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie CAS, Działalność KIS w 2018 r.

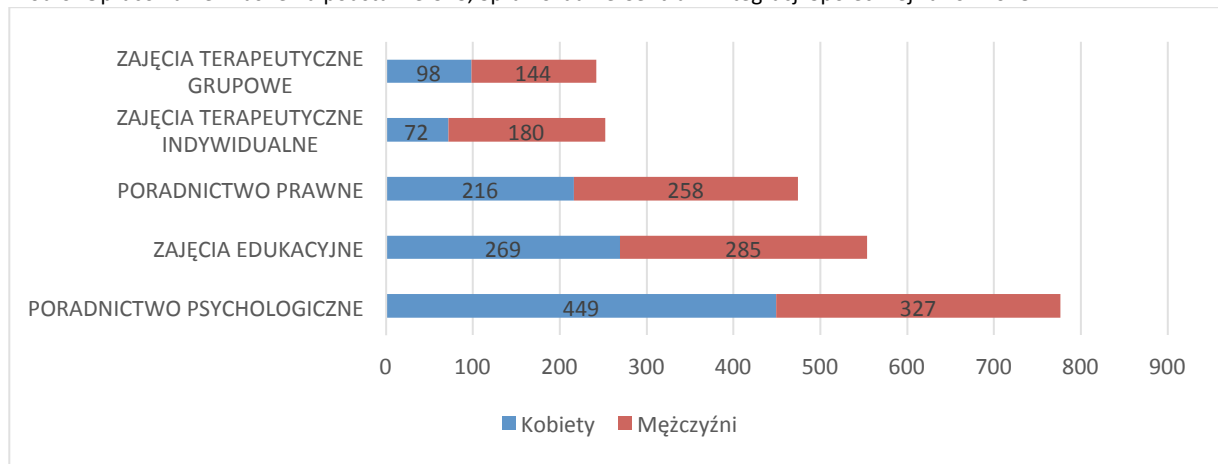
N=307.

W grupie beneficjentów KIS relatywnie większa aktywność na rzecz usamodzielnienia ekonomicznego charakteryzowała kobiety. Relatywnie one 61% w grupie osób korzystających ze wsparcia KIS, które podjęły działania zarobkowe lub poprawiające ich sytuację na rynku pracy.

Najbardziej powszechną formą wsparcia w KIS w ramach reintegracji społecznej było poradnictwo psychologiczne, z którego skorzystało 776 beneficjentów 19 klubów integracji społecznej, oraz zajęcia edukacyjne zrealizowane w 15 podmiotach dla 554 osób. 8 KIS objęło swych uczestników (252 osoby) indywidualnym wsparciem terapeutycznym, terapeutyczne zajęcia grupowe zrealizowano natomiast w 5 podmiotach dla 252 osób. Poradnictwo prawne zorganizowało 6 KIS. Z tej formy wsparcia skorzystały 474 osoby.

Wykres nr 27. Formy wsparcia w KIS w ramach reintegracji społecznej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie CAS, Sprawozdanie Centrum Integracji Społecznej za rok 2018.

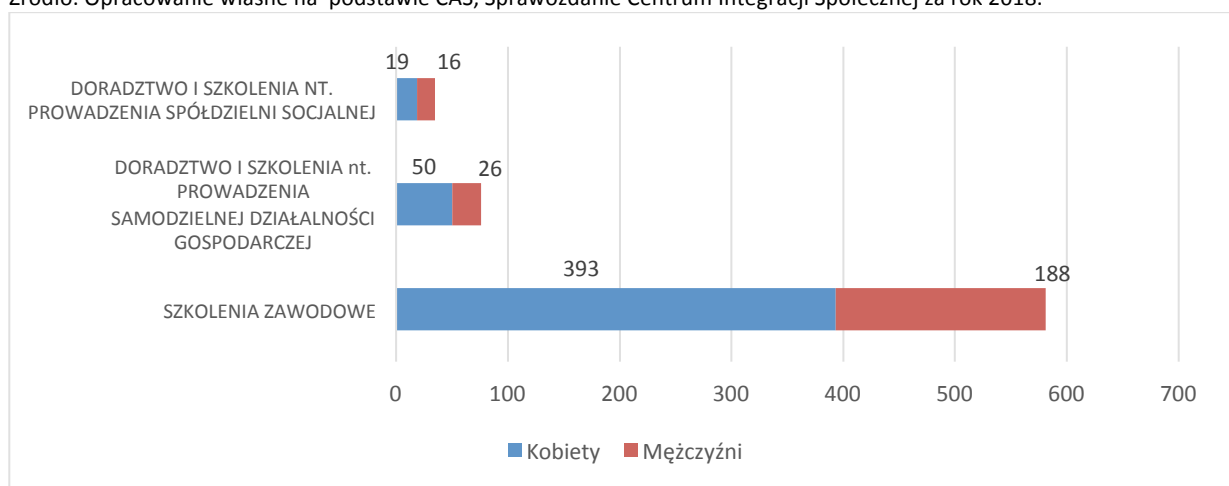

Usługi skierowane do beneficjentów KIS ramach reintegracji zawodowej objęły działania doradcze i szkoleniowe.

- szkolenia zawodowe zrealizowane zostały dla 581 beneficjentów 24 KIS,
- doradztwo i szkolenia w zakresie prowadzenia własnej działalności gospodarczej objęły 76 uczestników wsparcia w 6 podmiotach,
- doradztwo i szkolenia na temat spółdzielni socjalnych zrealizowano zaledwie dla 35 osób w 2 KIS.

Wykres nr 28. Formy wsparcia w KIS w ramach reintegracji zawodowej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie CAS, Sprawozdanie Centrum Integracji Społecznej za rok 2018.

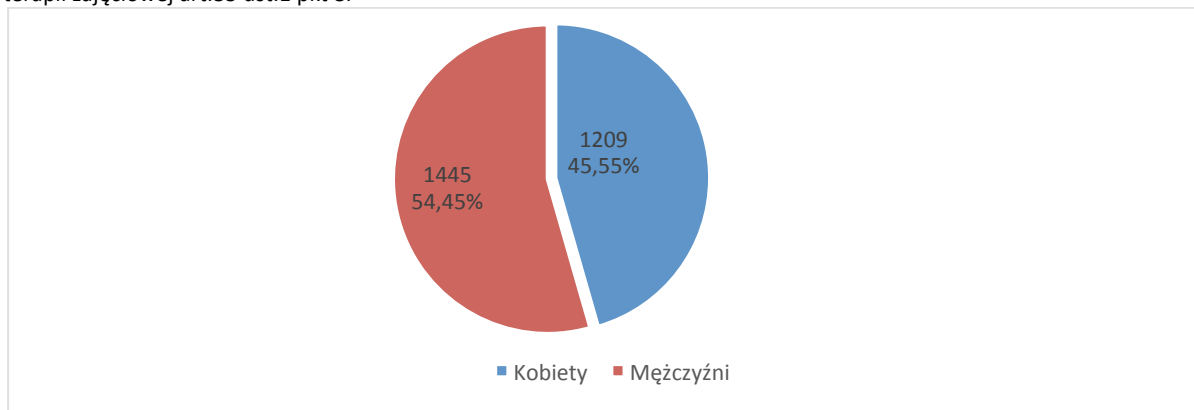

IV.3. Działalność statutowa WTZ

W 2018 r. ze wsparcia WTZ w Małopolsce korzystało 2 654 osób (2 612 osób w 2017 r.), wśród których nieznaczną większość stanowili mężczyźni.

Wykres nr 29. Beneficjenci małopolskich WTZ w 2018 r. według kryterium płci.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PFRON, Dofinansowanie kosztów organizowania i działania warsztatów terapii zajęciowej art.35 ust.1 pkt 8.

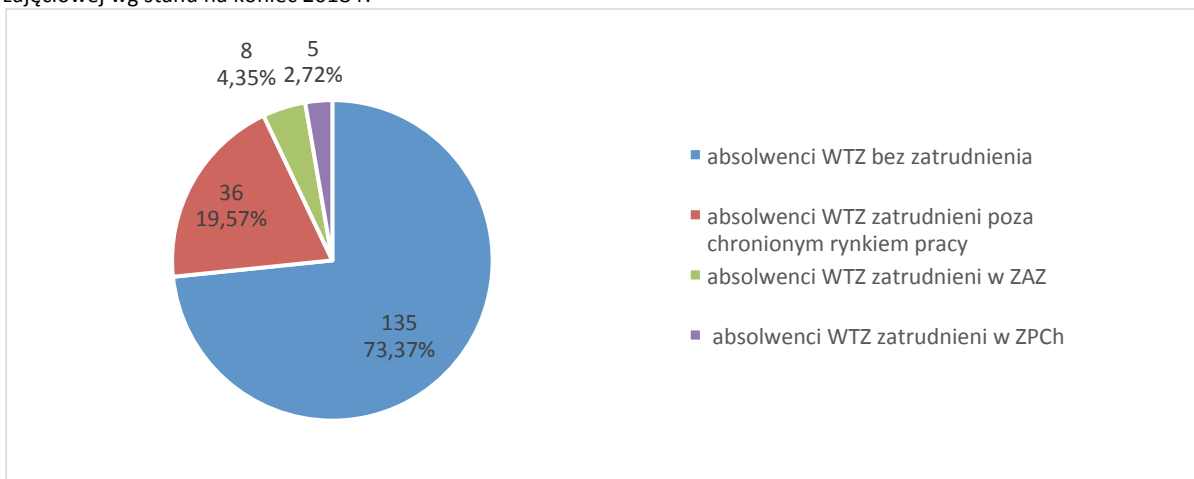

N=2654.

Udział we wsparciu WTZ w 2018 r. zakończyły 184 osoby, z czego 49 osób (26,63% absolwentów) podjęło zatrudnienie, w tym 8 osób w ZAZ a 5 osób w zakładzie pracy chronionej. Efektywność zatrudnieniowa małopolskich WTZ w porównaniu do poprzedniego roku objętego badaniem w minimalny sposób wzrosła (w 2017 r. zatrudnienie podjęło 50 spośród 196 absolwentów WTZ, tj. 25,5%), mniejsza natomiast jest liczba absolwentów WTZ, którzy podjęli pracę w warunkach chronionych (w 2017 r. zatrudnienie w ZAZ otrzymały 22 osoby, w ZPCh - 9).

Wykres nr 30. Losy absolwentów WTZ w 2018 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez PFRON, Migracja uczestników warsztatów terapii zajęciowej wg stanu na koniec 2018 r.

N=184.

Koszt terapii zajęciowej jednej osoby w małopolskich WTZ w 2018 r. w skali roku wyniósł średnio 18 521 zł (17 806 zł w 2017 r.).¹⁴

¹⁴ PFRON, Rok 2018 - Tabela 39. Dofinansowanie kosztów organizowania i działania warsztatów terapii zajęciowej art. 35 ust.1 pkt 8, http://bip.pfron.org.pl/fileadmin/Samorzady/2019/SprPow2018Tab.xlsx?utm_campaign=pfron&utm_source=df&utm_medium=download [dostęp: 08.07.2019]

Na marginesie warto powiedzieć, że rynek pracy dla beneficjentów WTZ w Małopolsce w 2018 r. poza ZAZ zapewniający możliwość kontynuacji rehabilitacji społeczno-zawodowej, obejmował 48 zakładów pracy chronionej, w tym 6 spółdzielni inwalidów oraz 1 spółdzielnia niewidomych, które stanowiły miejsce pracy w sumie dla 9 080 osób z niepełnosprawnością (w tym dla 407 osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz 6 236 osób ze stopniem umiarkowanym)¹⁵.

Potencjał dotyczący tworzenia miejsc pracy dla beneficjentów jednostek reintegracyjnych, w tym WTZ i ZAZ stanowiły również w pewnym zakresie przedsiębiorstwa społeczne, których na koniec 2018 r. wg listy przedsiębiorstw społecznych prowadzonych przez ROPS w Krakowie w Małopolsce było 73. Niektóre z nich powstały przede wszystkim z myślą o zatrudnieniu osób z niepełnosprawnością.

IV.4. Działalność statutowa ZAZ

Niezależnie od rozbieżności dotyczących wskaźników zatrudnienia w ZAZ osób z niepełnosprawnościami (inne dane liczbowe podają zestawienia UMWM (325 osób), a inne BPRON (377), region małopolski pod względem liczby osób korzystających ze wsparcia ZAZ sytuuje się w skali kraju na 6. pozycji.

Tabela nr 1. Zatrudnienie osób niepełnosprawnych w małopolskich ZAZ na tle kraju.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BPRON, Sprawozdania wojewodów INF - ZPCh -ZAZ za II półrocze 2018 r. oraz PFRON, Rok 2018 - Tabela 6. Dofinansowanie kosztów działania zakładów aktywności zawodowej art.35 ust.1 pkt 6.

Województwo	Dane wg IPH ZPCh-ZAZ	Dane wg PFRON
podkarpackie	668	689
śląskie	660	623
zachodniopomorskie	531	553
wielkopolskie	472	468
kujawsko-pomorskie	388	378
małopolskie	377	325
dolnośląskie	299	295
lubelskie	296	274
warmińsko-mazurskie	295	290
mazowieckie	245	241
łódzkie	217	218
świętokrzyskie	200	186
podlaskie	152	154
pomorskie	115	115
opolskie	112	112
lubuskie	42	42

Według danych przekazanych przez UMWM liczba pracowników z niepełnosprawnościami w poszczególnych ZAZ waha się od 15 do 92. Po usunięciu wartości skrajnych średnia liczba

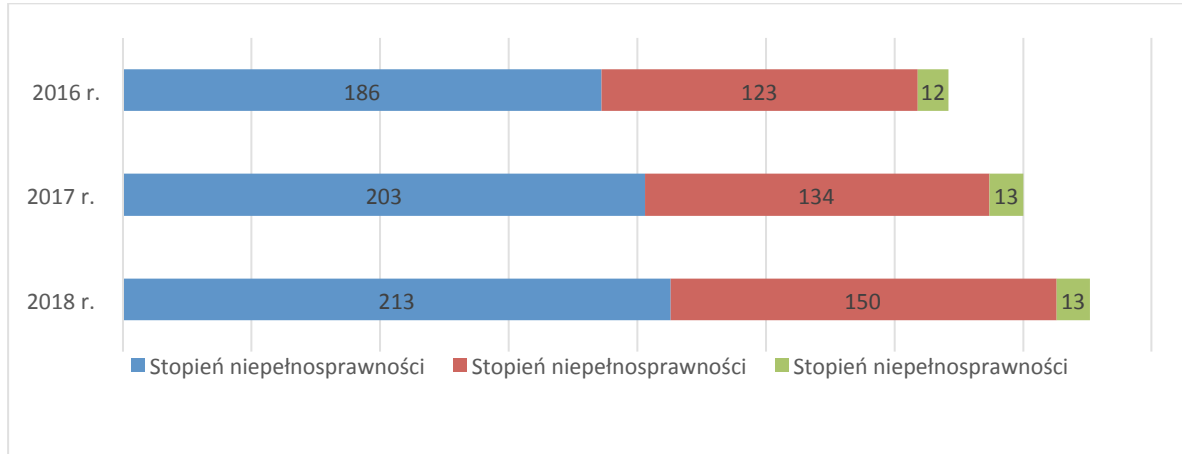
¹⁵ BPRON, Sprawozdania wojewodów INF-ZPCh ZAZ w II półroczu 2018 r.

<http://www.niepelnospawni.gov.pl/container/niepelnospawnosc-w-liczbach/rynek-pracy/zpch/2018/Kopia%20ZPCH-II%20polr%202018-na%20strone%20akt.xls> [dostęp: 15.07.2019}

pracowników w małopolskim ZAZ wynosi 29, a więc jest to wartość niższa niż w przypadku średniej dla wszystkich ZAZ w Polsce (44). Niemniej, liczba niepełnosprawnych pracowników ZAZ w Małopolsce wzrasta. Warto zauważyć, że małopolskie ZAZ wyróżnia najwyższa w skali kraju liczba pracowników z lekkim stopniem niepełnosprawności (w 2018 r. 13 na 35 osób z tego typu stopniem niepełnosprawności w sumie we wszystkich ZAZ w Polsce).

Wykres nr 31. Stan zatrudnienia osób niepełnosprawnych w małopolskich ZAZ w latach 2016-2018.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BPRON, Sprawozdania wojewodów INF - ZPCh -ZAZ za II półrocze 2016, 2017 i 2018 r.

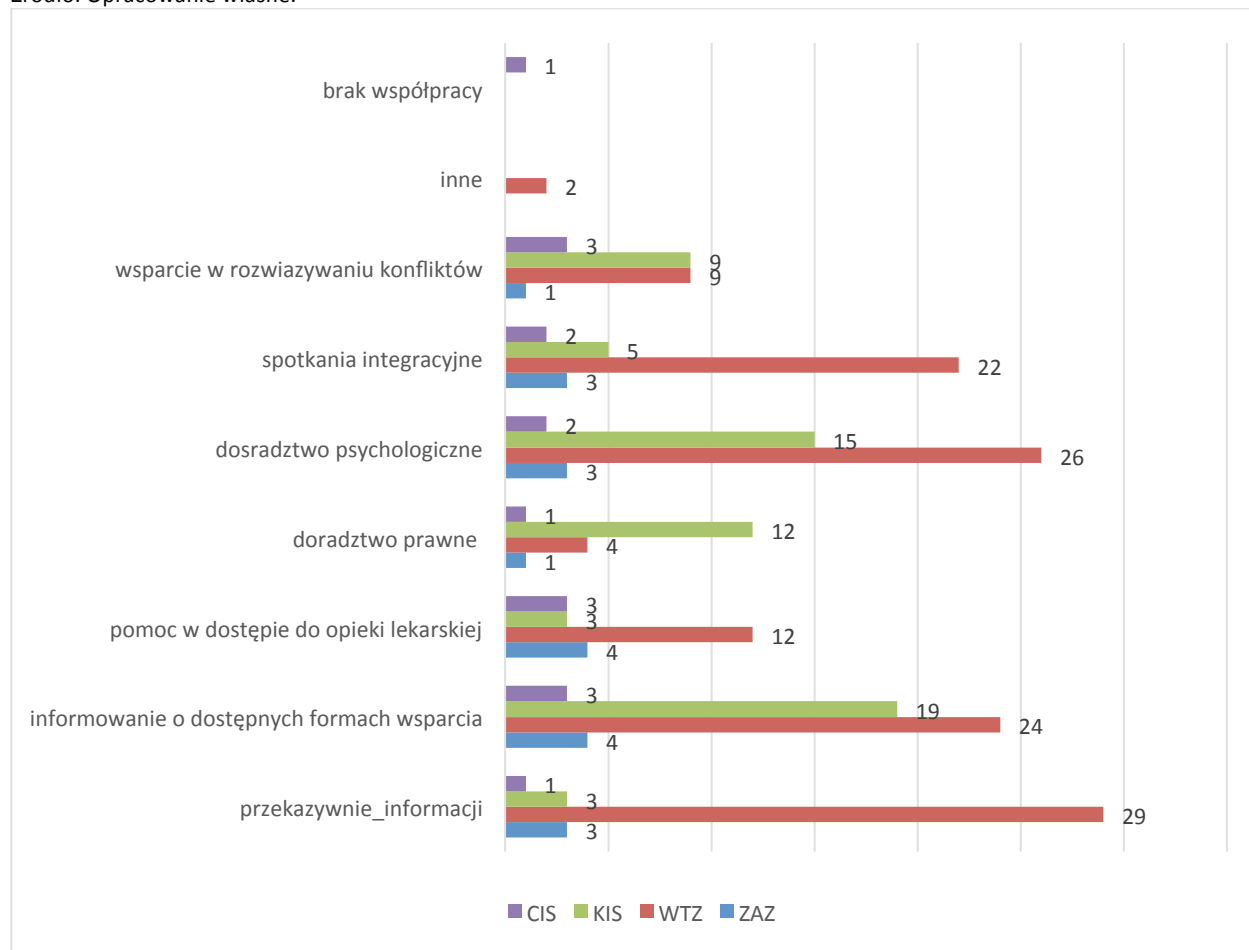
V. WSPÓŁPRACA JEDNOSTEK REINTEGRACYJNYCH Z OTOCZENIEM

V.1. Współpraca z rodzinami beneficjentów

Badanie ankietowe wskazuje na to, że duża część jednostek reintegracyjnych współpracowała w 2018 r. z rodzinami swych beneficjentów. Tylko 1 podmiot wśród 57 ankietowanych (1 CIS), którzy udzielili odpowiedzi na pytanie o taką współpracę, udzieliło odpowiedzi negatywnej.

Wykres nr 32. Formy współpracy jednostek reintegracyjnych z rodzinami beneficjentów.

Źródło: Opracowanie własne.

N=57. Liczba odpowiedzi nie sumuje się do N, gdyż można było dokonać kilku wyborów.

Najbardziej upowszechnioną formą współpracy PESR z rodzinami beneficjentów były działania informacyjne (w sumie 86 wskazań), w tym przede wszystkim informowanie o dostępnych formach wsparcia (50 wskazań) oraz doradztwo psychologiczne (46 wskazań).

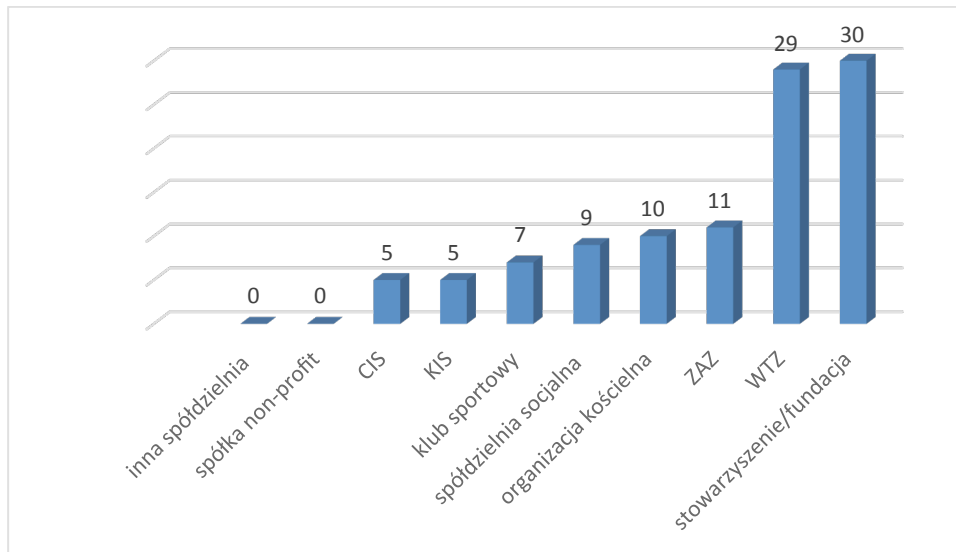
V.2. Współpraca z podmiotami ekonomii społecznej

Negatywnie na pytanie o współpracę z innym podmiotem ekonomii społecznej odpowiedziało 16 na 72 ankietowanych. W najmniejszym stopniu z partnerami sektora ES współpracowały kluby integracji społecznej (9 na 28 wskazań). Biorąc pod uwagę kryterium organizacji prowadzącej brak współpracy z innym PES zadeklarowały w większej mierze jednostki prowadzone przez JST (11 wskazań). W świetle badania podmioty zlokalizowane na wsi i w małych miastach (do 20 tys.

mieszkańców) częściej nie mają partnerów w sektorze ekonomii społecznej (12 na 16 wskazań) niż jednostki działające w większych miastach.

Wykres nr 33. Partnerzy jednostek reintegracyjnych w sektorze ekonomii społecznej.

Źródło: Opracowanie własne.

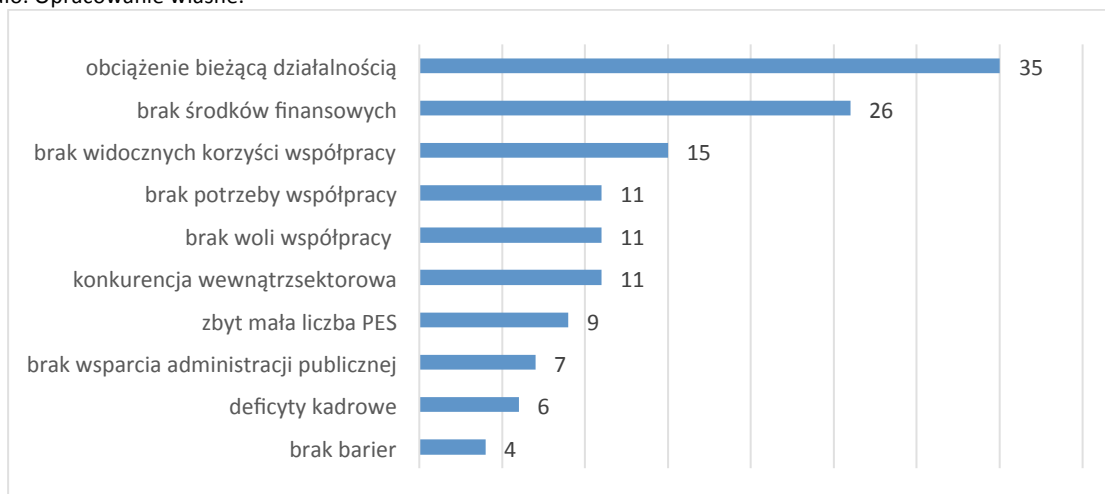
N= 72. Liczba odpowiedzi nie sumuje się do N, gdyż można było dokonać kilku wyborów.

Najważniejszym partnerem jednostek reintegracyjnych w obrębie sektora ekonomii społecznej były stowarzyszenia i fundacje (30 wskazań) oraz warsztaty terapii zajęciowej (29 wskazań). Organizacje pozarządowe jako pierwszoplanowy partner wskazane zostały przez CIS i KIS. WTZ były typem partnera wskazywanym najczęściej przez inne warsztaty (23 wskazania na 34 badane WTZ) oraz zakłady aktywności zawodowej (4 wskazania).

Najistotniejszą barierą współpracy pozostaje obciążenie bieżącą działalnością statutową, a najmniej dotkliwą przeszkodą braki kadrowe. Niepokojąca jest nadal relatywnie wysoka liczba wskazań dotyczących braku widocznych korzyści współpracy oraz woli współpracy potencjalnych partnerów ankietyowanych. Na brak barier w rozwoju współpracy wewnątrzsektorowej wskazały w sumie zaledwie 4 badane podmioty (3 KIS prowadzone przez JST i 1 ZAZ).

Wykres nr 34. Bariery rozwoju współpracy wewnątrzsektorowej jednostek reintegracyjnych w 2018 r.

Źródło: Opracowanie własne.

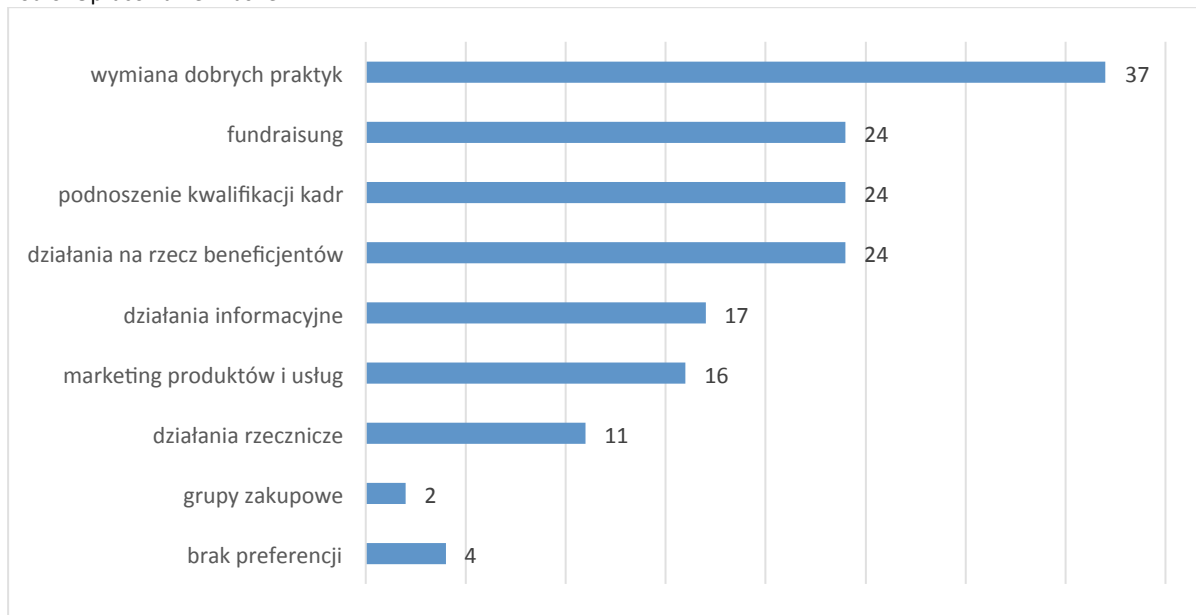

N= 68. Liczba odpowiedzi nie sumuje się do N, gdyż można było dokonać kilku wyborów.

Biorąc pod uwagę rozwój swej organizacji w 2018 r. badane podmioty w największym stopniu wskazały na wymianę dobrych praktyk oraz fundraising jako na te obszary współdziałania, który przynosiły największe efekty (37 deklaracji). Warto jednocześnie zauważyć, że wymiana dobrych praktyk oraz pozyskiwanie środków finansowych na działalność nie zostało wskazane jako istotny obszar współpracy przez żaden ZAZ uczestniczący w badaniu. 3 z 6 ZAZ uczestniczących w badaniu położyły nacisk na kooperację w zakresie produktów i usług PES.

Wykres nr 35. Obszary współpracy wewnątrzsektorowej istotne dla rozwoju jednostek reintegracyjnych.

Źródło: Opracowanie własne.

N= 69. Liczba odpowiedzi nie sumuje się do N, gdyż można było dokonać kilku wyborów.

Z perspektywy swej działalności w 2018 r. 4 badane podmioty (2 ZAZ i 2 KIS) zadeklarowały, że nie widzą obszarów współpracy z innymi podmiotami ekonomii społecznej, które byłyby korzystne dla rozwoju ich organizacji.

Wśród przedsięwzięć realizowanych przez jednostki reintegracyjne wspólnie z partnerami lokalnymi w świetle ankiety dominowały inicjatywy o charakterze integrującym oraz partnerska realizacja projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych. W większym stopniu niż w poprzednich latach wskazano jednak na realizację w 2018 r. partnerskich działań mających na celu aktywizację zawodową beneficjentów, jak np. organizację praktyk i staży zawodowych, czy szkoleń zawodowych.

29 z 72 ankietowanych podmiotów, które odpowiedziały na pytanie o realizację przedsięwzięć na rzecz społeczności lokalnej, nie prowadziło tego typu działań. Oznacza to nie tylko niski stopień zaangażowania jednostek reintegracyjnych w swych wspólnotach lokalnych, ale również jego spadek w porównaniu do poprzedniego roku objętego badaniem (w 2017 r. 25 z 75 ankietowanych podmiotów stwierdziło, że nie prowadziło żadnych działań na rzecz społeczności lokalnych).

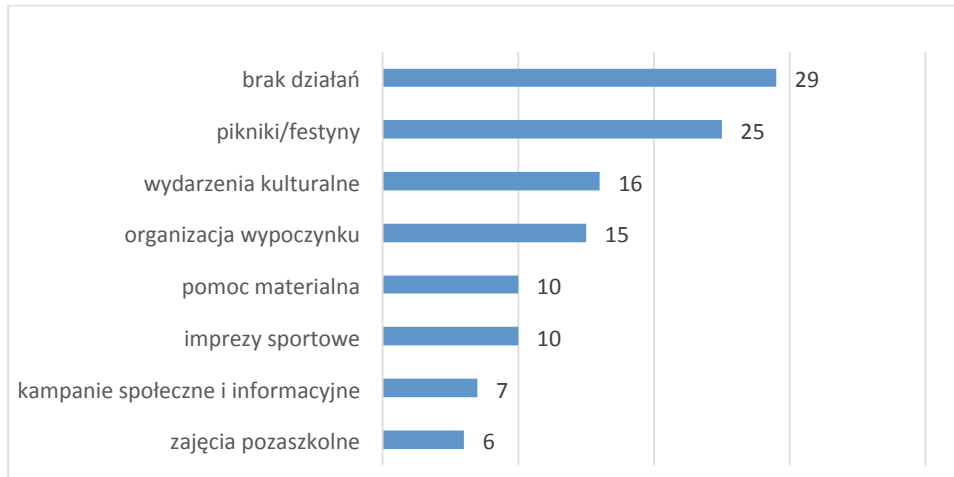
Większość podmiotów, które odpowiedziały negatywnie na pytanie o realizację przedsięwzięć na rzecz społeczności lokalnej to jednostki prowadzone przez JST (17 wskazań z 29). W najmniejszym stopniu zaangażowane na polu lokalnym były kluby integracji społecznej, w przypadku których na 28 ankietowanych podmiotów, aż 18 zadeklarowało brak inicjatyw na rzecz środowiska lokalnego.

Inicjatywy na rzecz lokalnego środowiska w większym stopniu realizowały podmioty działające w średnich i dużych miastach (52 wskazania na 34 ankietowane podmioty), niż na wsi i w miastach do 20 tys. mieszkańców (37 wskazań na 38 ankietowanych).

Najbardziej zaangażowane w działania lokalne były warsztaty terapii zajęciowej, w przypadku których aktywność lokalną zadeklarowało 30 z 35 podmiotów biorących udział w badaniu. WTZ ponadto, tak samo jak w poprzednim roku objętym badaniem, zadeklarowały realizację wszystkich typów przedsięwzięć zaproponowanych w kafeterii odpowiedzi.

Wykres nr 36. Aktywność jednostek reintegracyjnych na rzecz społeczności lokalnych.

Źródło: Opracowanie własne.

N= 72. Liczba odpowiedzi nie sumuje się do N, gdyż można było dokonać kilku wyborów.

Wśród przedsięwzięć organizowanych przez jednostki reintegracyjne na rzecz społeczności lokalnych podobnie jak w poprzednich latach przeważają inicjatywy integrujące o charakterze pikników lub festynów (25 wskazań na 43 podmioty) oraz wydarzenia kulturalne (16 wskazań). Jednostki reintegracyjne w niewielkim stopniu angażowały się w organizację kampanii społecznych i informacyjnych (7 wskazań) oraz zajęć pozalekcyjnych (6 wskazań). W porównaniu do 2017 r. wzrosła liczba wskazań dotyczących organizacji pomocy materialnej dla członków lokalnej społeczności (10 wskazań na 43 podmioty w 2018 r., w 2017 r.: 6 deklaracji na 50 badanych).

Brak współpracy w 2018 r. z partnerami spoza sektora ekonomii społecznej zadeklarowało 8 ankietowanych jednostek reintegracyjnych: 4 KIS, 3 WTZ oraz 1 ZAZ. Oznacza to zmniejszenie zakresu współpracy międzysektorowej jednostek reintegracyjnych w porównaniu do 2017 r. (5).

Najczęściej deklarowani partnerzy podmiotów reintegracyjnych spoza środowiska ekonomii społecznej to urząd gminy (28 wskazań), lokalni pracodawcy (26 wskazań) oraz lokalny ośrodek pomocy społecznej (24 wskazania).

W kontekście zadań z zakresu aktywizacji zawodowej realizowanych przez jednostki reintegracyjne szczególnie niepokojący jest spadek w porównaniu do ubiegłego roku objętego badaniem liczby deklaracji dotyczących współpracy z pracodawcami (w 2018 r. 26 jednostek wskazało na taką współpracę, podczas gdy w 2017 r. – 31). Ze środowiskiem pracodawców w 2018 r. współpracowały 4 z 8 ankietowanych CIS, 8 z 23 badanych KIS, 12 z 35 WTZ oraz 2 z 6 ZAZ.

Z perspektywy kompleksowości systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami w świetle badania mało optymistycznie przedstawia się również kwestia współdziałania WTZ z takimi placówkami wsparcia jak domy pomocy społeczne oraz środowiskowe domy pomocy. Z DPS w 2018

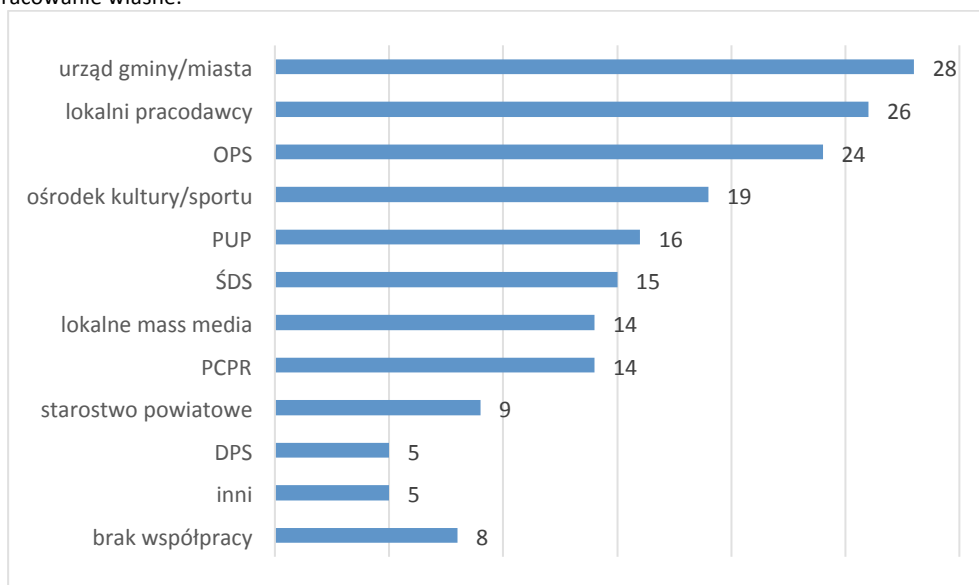

r., współpracowało 5 z 34 ankietowanych WTZ (w 2017 r. 7 z 37 badanych), a z ŚDS 10 z 35 WTZ (w 2017 r. - 16 z 37). Współpracę z powiatowymi centrami pomocy rodzinie również zadeklarowało mniej warsztatów - 11 podmiotów (w 2017 r. - 15).

Pozytywnym aspektem jest nieznaczny wzrost liczby podmiotów reintegracyjnych kooperujących z powiatowymi urzędami pracy (z 12 deklaracji w 2017 r. do 16 deklaracji obecnie). Z PUP w 2018 r. współpracował 1 CIS, 5 KIS, 8 WTZ i 2 ZAZ.

Wykres nr 37. Partnerzy jednostek reintegracyjnych spoza sektora ekonomii społecznej.

Źródło: Opracowanie własne.

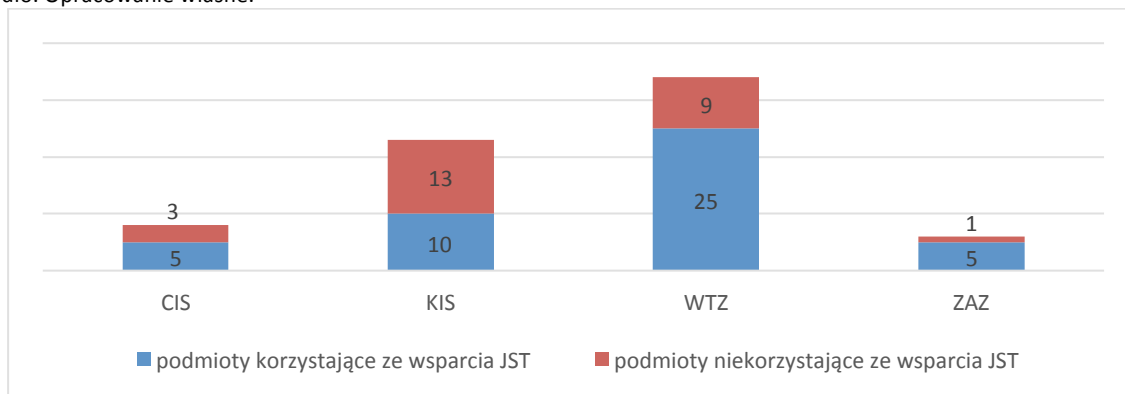

N= 72. Liczba odpowiedzi nie sumuje się do N, gdyż można było dokonać kilku wyborów.

W świetle badania w 2018 r. obserwujemy relatywny spadek zakresu wsparcia jednostek reintegracyjnych przez samorzady lokalne. Ze wsparcia JST w 2018 r. korzystało 45 z 71 ankietowanych jednostek reintegracyjnych (w 2017 r. taką deklarację przekazało 49 podmiotów z 70 badanych). W największym stopniu były to podmioty działające na wsi (18 wskazań na 25 ankietowanych podmiotów) oraz w stolicy województwa (12 wskazań na 15 ankietowanych podmiotów).

Wykres nr 38. Wsparcie lokalnego samorządu dla jednostek reintegracyjnych .

Źródło: Opracowanie własne.

N= 71.

W porównaniu z poprzednim rokiem objętym badaniem nastąpił również spadek liczby przedsięwzięć realizowanych przez samorząd wspólnie z podmiotem reintegracyjnym: zaledwie 11 badanych podmiotów zadeklarowało tego typu formę wsparcia (w 2017 r. 20 podmiotów stwierdzało taką współpracę).

Biorąc pod uwagę kryterium organizacji prowadzącej, badanie wskazuje, że ze wsparcia JST w nieznacznie większym stopniu korzystały podmioty prowadzone przez organizacje pozarządowe (24 wskazania na 38 ankietowanych podmiotów, 63%) niż te, dla których organizatorem był samorząd (16 wskazań na 28 jednostek, 57%).

Najbardziej upowszechnione formy wsparcia jednostek reintegracyjnych przez samorządy lokalne to nieodpłatne udostępnienie nieruchomości na działalność oraz wsparcie dotacyjne (po 18 wskazań na 71 badanych).

Wykres nr 39. Formy wsparcia jednostek reintegracyjnych przez samorząd lokalny.

Źródło: Opracowanie własne.

N=71. Liczba odpowiedzi nie sumuje się do N, gdyż można było dokonać kilku wyborów.

W świetle badania jednostki prowadzone przez stowarzyszenia i fundacje były głównym beneficjentem wsparcia dotacyjnego (w szczególności były to WTZ - 12 na 18 wskazań), natomiast podmioty prowadzone przez JST korzystały w największym stopniu ze wsparcia w formie udostępnienia nieruchomości.

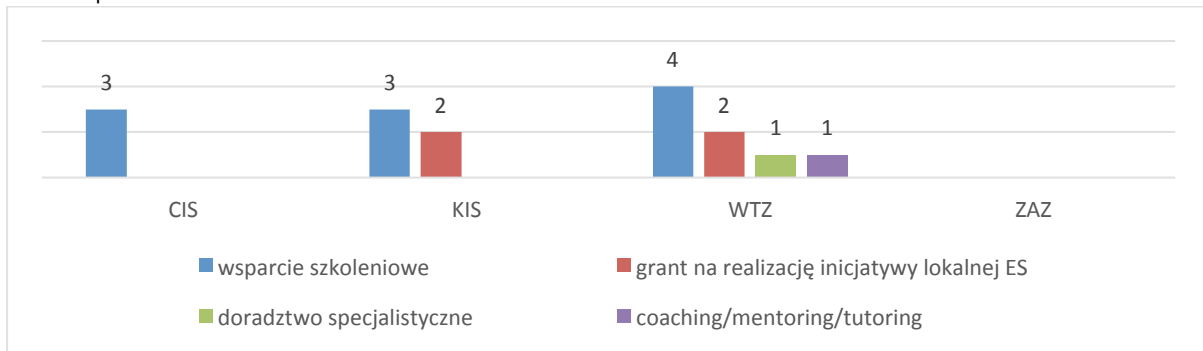
Ze wsparcia ośrodków wsparcia ekonomii społecznej w 2018 r. skorzystało 12 z 68 badanych jednostek reintegracyjnych, które odpowiedziały na to pytanie. Najczęstszą formą wsparcia OWES wykorzystywaną przez jednostki reintegracyjne w 2018 r. były szkolenia (10 wskazań: 3 KIS, 3 CIS, 4 WTZ), 4 podmioty skorzystały z dofinansowania na realizację lokalnej inicjatywy w obszarze ekonomii społecznej (2 KIS i 2 WTZ), 1 WTZ z doradztwa specjalistycznego oraz 1 WTZ ze wsparcia coachingowego. Ze wsparcia OWES w 2018 r nie skorzystał żaden ankietowany ZAZ. W porównaniu do ubiegłego roku objętego badaniem możemy zauważyć nieznaczny wzrost liczby podmiotów reintegracyjnych korzystających z oferty szkoleniowej OWES (poprzednio 7), przy jednoczesnym zmniejszeniu liczby jednostek korzystających z usług doradczych (poprzednio 4). Na tej podstawie należy stwierdzić, że nadal podmioty reintegracyjne w niewielkim stopniu są beneficjentami ośrodków wsparcia ekonomii społecznej. W pewnej mierze przyczyną tego stanu rzeczy jest specyfika oferty OWES, która kładzie duży nacisk na działania, mające na celu ekonomizację sektora PES (w

nikłym stopniu dotycząca działalności statutowej PES reintegracyjnych) oraz tworzenie miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych (którymi PES reintegracyjne stać się nie mogą).

Wykres nr 40. Wsparcie OWES dla jednostek reintegracyjnych w 2018 r.

Źródło: Opracowanie własne.

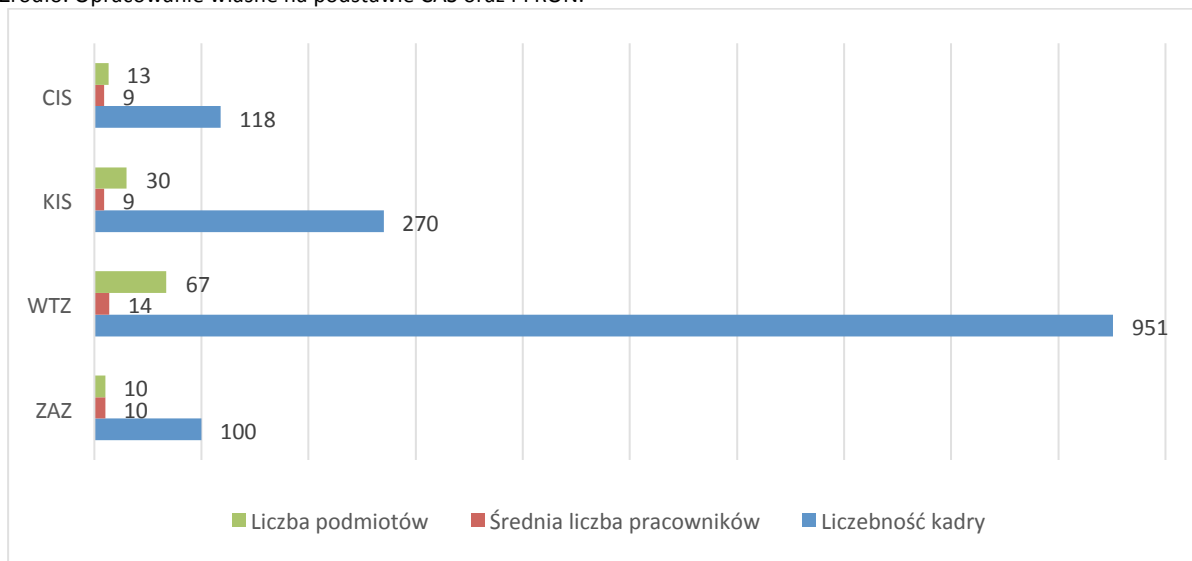
N=68. Liczba odpowiedzi nie sumuje się do N, gdyż można było dokonać kilku wyborów.

VI. ZASOBY LUDZKIE PES REINTEGRACYJNYCH

Jednostki reintegracyjne w Małopolsce w 2018 r. zatrudniały w sumie 1439 osób¹⁶.

Wykres nr 41. Stan zatrudnienia w małopolskich jednostkach reintegracyjnych w 2018 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie CAS oraz PFRON.

N=120.

Małopolskie CIS były pracodawcą dla 118 osób, z czego 54 osoby pracowały w CIS na podstawie innego niż umowa o pracę stosunku prawnego, 41 osób zatrudniono w niepełnym wymiarze pracy. osoby zatrudnione w pełnym wymiarze pracy (23) stanowiły mniejszość. Kadre CIS w 2018 r. charakteryzował relatywny wzrost stanu zatrudnienia (na 37 osób przyjętych w tym roku do pracy w CIS, 17 osób opuściło szeregi pracowników centrów).

Największą część kadry małopolskich CIS w 2018 r. stanowiły osoby pracujące na stanowisku instruktora zawodu (57). Pozostałe stanowiska pracy w CIS obejmowały m.in. doradców zawodowych

¹⁶ CAS: Sprawozdanie Centrum Integracji Społecznej za rok 2018, Działalność KIS w 2018 r. oraz PFRON: Zbiornica informacyjna dotycząca wybranych kosztów działalności WTZ w 2018 roku - województwo małopolskie, Rok 2018 - Tabela 6. Dofinansowanie kosztów działania zakładów aktywności zawodowej art.35 ust.1 pkt 6.

(16), pracowników socjalnych (10), psychologów i terapeutów (9), pośredników pracy (5). 6 CIS zatrudniało pracowników odpowiedzialnych za działalność ekonomiczną. Relatywnie nieliczną była kadra administracyjna CIS (w sumie 7 osób).

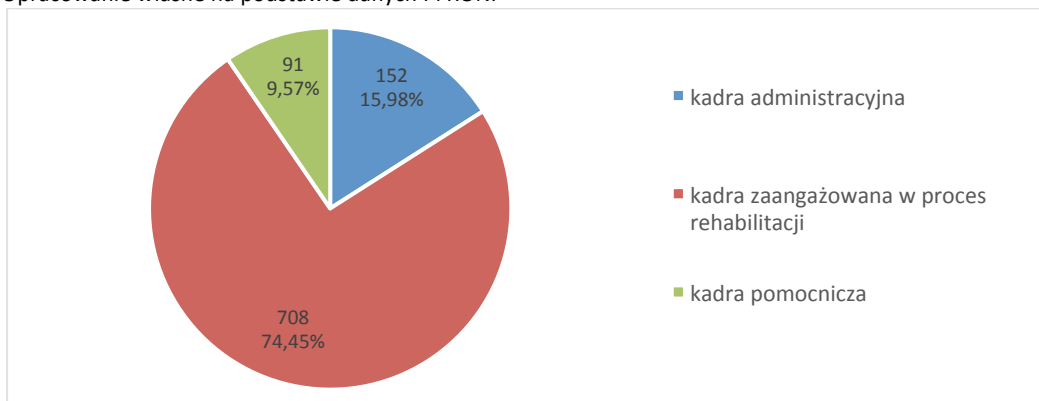
Kadra małopolskich KIS w 2018 r. liczyła w sumie 270 osób. Charakteryzowało ją znaczne zróżnicowanie struktury stanowisk. Najważniejsze miejsce w strukturze kadry KIS zajmowały stanowiska trenerskie (80), w tym: trenerów prowadzących zacięcia (52), trenerów kursów zawodowych (8), trenerów zatrudnienia (6), czy trenerów kompetencji społecznych (3) oraz pracowników socjalnych – 52 stanowiska. Kadra administracyjna w KIS liczyła 41 osób, z tego 26 to stanowiska kierowników lub koordynatorów KIS. Widoczne miejsce w strukturze zatrudnienia KIS zajmowali psychologowie (22) i terapeuci (12) oraz doradcy zawodowi (30). Pozostałe stanowiska pracy obejmowały m.in. specjalistów reintegracji zawodowej (11), pośredników pracy (10).

W klubach integracji społecznej prowadzonych przez JST dominującą formułą zatrudnienia były umowy o pracę (często w tym przypadku zadania w KIS były częścią zakresu obowiązków pracownika w ramach umowy o pracę w OPS), natomiast w przypadku KIS organizowanych przez NGO – umowy cywilno-prawne. KIS zlecały również część usług firmom zewnętrznym.

Małopolskie warsztaty terapii zajęciowej w 2018 r. były miejscem pracy dla 951 osób (943 osoby w roku 2017). Stanowi to odpowiednik 799 etatów. Kadra merytoryczna (708), tj. osoby zaangażowane bezpośrednio w świadczenie usług reintegracji społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnościami (instruktor zawodu, terapii zajęciowej, psycholog, rehabilitant, lekarz, pielęgniarka, pracownik socjalny itp.) stanowiła blisko 3/4 ogółu zatrudnionych pracowników. W jednym warsztacie terapii zajęciowej w 2018 r. zatrudnionych było średnio 14 pracowników (w przypadku pracowników merytorycznych średnia ta wyniosła 10,5)¹⁷.

Wykres nr 43. Struktura kadry małopolskich WTZ w 2018 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PFRON.

N=67.

Według danych z BPRON w 2018 r. zakłady aktywności zawodowej w Polsce zatrudniały w sumie 1594 osób w ramach kadry rehabilitacyjno-obługowej. Kadra rehabilitacyjno-obługowa małopolskich ZAZ w liczbie 100 osób stanowiła 6,27% tej wielkości. W świetle tych danych jeden zakład aktywności zawodowej w naszym regionie zatrudniał w 2018 r. średnio 10 pracowników kadry

¹⁷ Na podstawie danych przekazanych przez PFRON, Zbiorcza informacja dotycząca wybranych kosztów działalności WTZ w 2018 roku - województwo małopolskie.

rehabilitacyjno-obslugowej, a na jednego pracownika tej kadry przypadalo srednio 4 pracownikow (3,76) z niepełnosprawnościami.

Ze wzgledu na brak dostepu do odpowiednich danych nie jesteśmy w stanie oszacować sredniego miesiecznego wynagrodzenie pracownikow wszystkich typow podmiotow reintegracyjnych. Pewien obraz stanu rzeczy w tym zakresie ksztaltuje sie w swietle danych dotyczacych kadry WTZ i CIS. Wynagrodzenia pracownikow WTZ w kwocie 31 768 440 zł stanowiły 64,63% ogolu kwoty wydatkowanej na dzialalnosc WTZ. Srednie miesieczne wynagrodzenie pracownika WTZ wynosiło 2 783,75 zł (niezaleznie od formy zatrudnienia), a srednie miesieczne wynagrodzenie pracownika merytorycznego - 3 313 zł brutto (w 2017 r. wartosc ta to 2 549,50 zł). Wynagrodzenia pracownikow CIS w kwocie 1 mln 820 tys. stanowiły 36,77% ogolu kwoty wydatkowanej na dzialalnosc podmiotu. Srednie miesieczne wynagrodzenie pracownika CIS w 2018 r. wynosiło 1285,31 zł, a wiec jest to kwota nizsza niz wartosc plycy minimalnej. Analizujac te dane nalezy miec jednak na wzglednie, ze zaledwie 23 z 118 osob zatrudnionych w CIS posiada zatrudnienie w pelnym wymiarze czasu.

Jeśli chodzi o zaangażowanie wolontariuszy w dzialalnosc CIS, KIS, WTZ i ZAZ, dane zastane obejmujace pelna populacje jednostek reintegracyjnych w Malopolsce dostarczaja nam informacje w tym zakresie wylycznie w odniesieniu do podmiotow zatrudnienia socjalnego. Z pracy wolontariuszy w 2018 r. korzystalo 10 z 31 klubow integracji spolecznej. W roku objetym badaniem na rzecz KIS pracowalo w sumie 76 wolontariuszy (w tym 36 w jednym podmiocie). W wiekszosci byly to kobiety (64). Z pracy wolontariuszy skorzystaly przed wszystkim KIS dzialajace w gminach miejsko-wiejskich (5 KIS - 34 wolontariuszy) i miejskich (4 KIS - 39 wolontariuszy). Wolontariuszy (2) zatrudniat zaledwie 1 z 8 KIS funkcjonujacych w gminach wiejskich. W swietle danych z CAS z wolontariatu ze wsparcia wolontariatu korzystalo tylko 1 centrum integracji spolecznej, wspolpracujace z jednym wolontariuszem (w swietle badania ankietowego 5 z 7 badanych CIS korzystalo z wolontariatu).

Dane z badania ankietowego ROPS w Krakowie pozwalaja nam rozszerzyc powyzsze dane o dodatkowe informacje:

- jednostki reintegracyjne w 2018 r. wykorzystywaly wolontariat jako wsparcie dla swych dzialan w nieznaczny stopniu. Z wolontariuszami wspolpracowalo co prawda w sumie 34 z 70 jednostek, ktore udziely odpowiedzi na pytanie o obecnośc wolontariatu, ale az 20 zadeklarowalo wspolprace z nie wiecej niz 3 wolontariuszami);
- w najwiekszym stopniu z wolontariatu w 2018 r. korzystaly WTZ (21 z 35 badanych podmiotow zadeklarowaly wspolprace z wolontariuszami, w tym 6 podmiotow wspolpracowalo z wieksza liczba niz 7 wolontariuszy), a w najmniejszym stopniu kluby integracji spolecznej (22 z 28 KIS stwierdzily brak takiej wspolpracy);
- z wolontariuszami w wiekszym stopniu wspolpracuja jednostki reintegracyjne prowadzone przez organizacje pozarzadowe (22) niz przez samorzady (7).

W 2018 r. udzial w roznych formach podnoszenia kwalifikacji zawodowych wzily udzial pracownicy wiekszej liczby jednostek reintegracyjnych niz w roku 2017. W 2018 r. nie podnosila kwalifikacji kadra 15 z 72 badanych podmiotow (4 z 8 CIS, 7 z 23 KIS, 3 z 35 WTZ oraz 1 z 6 ZAZ), podczas gdy w poprzednim roku objetym badaniem dotyczylo to 22 z 75 badanych.

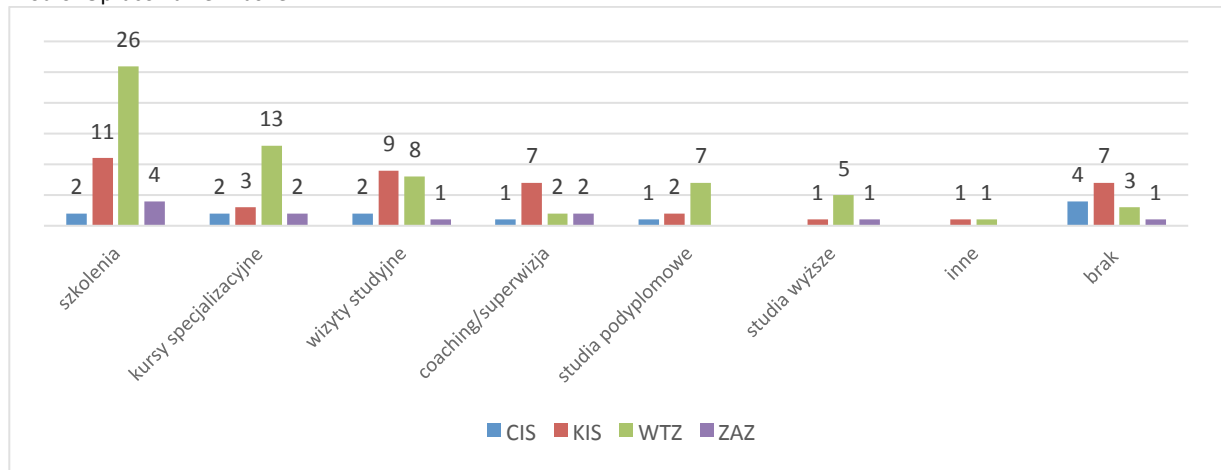
Najbardziej upowszechnionymi formami podnoszenia kwalifikacji kadry malopolskich podmiotow reintegracyjnych, podobnie jak w 2017 r., byly szkolenia specjalistyczne (43 wskazania)

oraz kursy specjalizacyjne (20 wskazań). W porównaniu do ubiegłego roku objętego badaniem wzrosło znaczenie wizyt studyjnych jako formy wzmacniania potencjału kadry jednostek reintegracyjnych (w 2018 r. 20 wskazań, w 2017 r. – 11). Mniejsze znaczenie miały w tym względzie studia wyższe (7) oraz podyplomowe (10) oraz działania o charakterze superwizyjnym (12).

Wykres nr 44. Formy podnoszenia kwalifikacji kadr jednostek reintegracyjnych w 2018 r.

Źródło: Opracowanie własne.

N=72. Liczba odpowiedzi nie sumuje się do N, gdyż można było dokonać kilku wyborów.

W rozwój zawodowej kadry w największym stopniu inwestowały WTZ. Relatywnie najmniej szkolili się pracownicy małopolskich KIS. Biorąc pod uwagę kryterium organizacji prowadzącej, podobnie jak w poprzednich latach w najmniejszym stopniu z aktywności podnoszących kwalifikacje zawodowe korzystali pracownicy podmiotów prowadzonych przez JST (10 z 15 wskazań).

Najczęściej wskazywanymi przez ankietowanych obszarami wymagającymi wsparcia w kontekście wzmocnienia kompetencji i podniesienia kwalifikacji zawodowych kadr podmiotów reintegracyjnych było pozyskiwanie środków zewnętrznych (33 wskazania na 69 podmiotów), przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu (32 wskazania) oraz podnoszenie kwalifikacji w obszarze działalności reintegracyjnej (30 wskazań). Spośród obszarów wsparcia wskazanych w kafeterii najmniej istotne okazały się być finanse i księgowość (5 wskazań), aspekty związane z zarządzaniem organizacją (8) i zasobami ludzkimi (9). W porównaniu z wynikami badania z poprzedniego roku, ankietowani przywiązywali obecnie większą wagę do miękkich umiejętności współpracy pracowników jednostek reintegracyjnych (w 2018 r. 16 wskazań, w 2017 r. 7 wskazań). 3 podmioty (KIS) zadeklarowały brak potrzeb szkoleniowych (w 2017 r. taką odpowiedź udzieliło 6 podmiotów).

Wykres nr 45. Potrzeby jednostek reintegracyjnych w zakresie podnoszenia kwalifikacji kadr.

Źródło: Opracowanie własne.

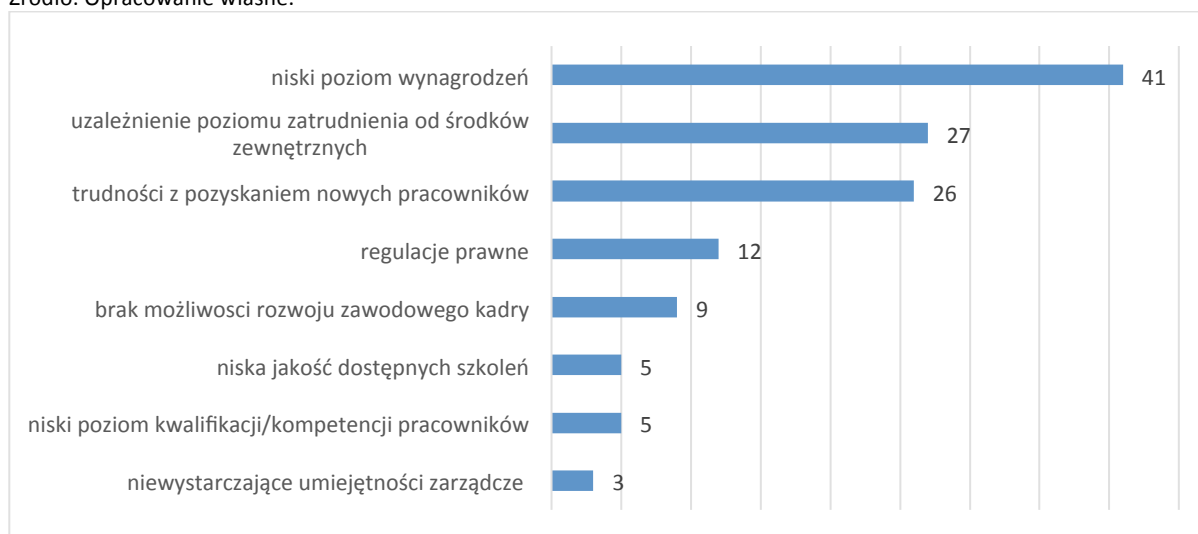

N=69. Liczba odpowiedzi nie sumuje się do N, gdyż można było dokonać kilku wyborów.

W kontekście barier rozwoju organizacji w 2018 r. związanych z zasobami ludzkimi czynnikiem wskazanym przez największą liczbę ankietowanych był niski poziom wynagrodzeń w sektorze (41 wskazań na 61 odpowiedzi). Związane z tym są wskazane na kolejnych miejscach bariery dotyczące uzależnienia poziomu zatrudnienia od pozyskania środków zewnętrznych (27 wskazań) oraz trudności z pozyskaniem nowych pracowników (26 wskazań). Sytuacja w tym obszarze nie uległa więc zmianie w porównaniu z poprzednim rokiem objętym badaniem. Najmniej istotną barierą okazał się w 2018 r. niewystarczające umiejętności zarządcze kierownictwa wskazany tylko przez 3 ankietowane podmioty (w 2017 r. był to niski poziom kwalifikacji pracowników). Podmioty zatrudnienia socjalnego jako barierę najczęściej wskazywały uzależnienie zatrudnienia od środków zewnętrznych, WTZ na niski poziom wynagrodzeń natomiast ZAZ na niski poziom wynagrodzeń oraz regulacje prawne. 9 na 61 badanych nie dostrzegło barier rozwoju organizacji w 2018 r. związanych z zasobami ludzkimi.

Wykres nr 46. Bariery rozwoju jednostek reintegracyjnych związane z zasobami ludzkimi.

Źródło: Opracowanie własne.

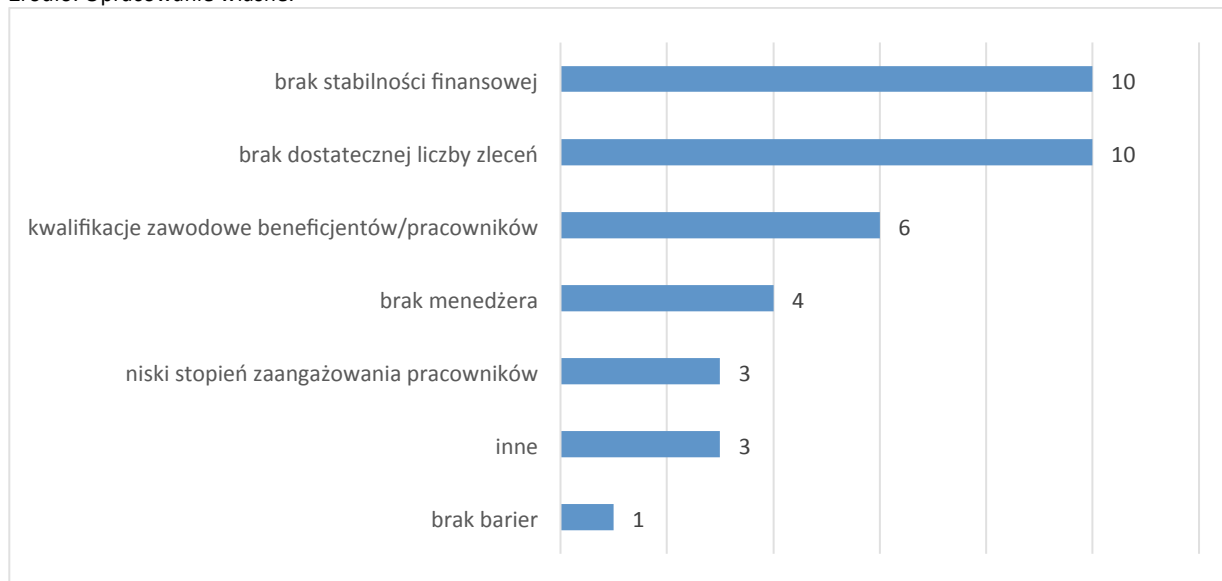
N=61. Liczba odpowiedzi nie sumuje się do N, gdyż można było dokonać kilku wyborów.

VII. DZIAŁALNOŚĆ EKONOMICZNA PES REINTEGRACYJNYCH

Działalności ekonomicznej nie prowadziła większość ankietowanych podmiotów, które odpowiedziały na pytanie tego dotyczące (49 z 68). Prowadzenie działalności ekonomicznej w 2018 r. zadeklarowało w sumie 19 (w 2017 r. deklaracja ta dotyczyła 15 ankietowanych PESR), z tego 4 podmioty prowadziły zarówno działalność gospodarczą, jak i działalność odpłatną pożytku publicznego, 5 podmioty wyłącznie działalność gospodarczą a 10 podmiotów wyłącznie działalność odpłatną pożytku publicznego.

Wykres nr 47. Bariery rozwoju jednostek reintegracyjnych związane z zasobami ludzkimi.

Źródło: Opracowanie własne.

N=19. Liczba odpowiedzi nie sumuje się do N, gdyż można było dokonać kilku wyborów.

Podobnie jak w poprzednich dwóch latach objętych badaniem w 2018 r. największą barierą dla rozwoju działalności ekonomicznej badanych jednostek był brak odpowiedniej liczby zleceń lub zamówień. Na ten typ bariery wskazała ponad połowa badanych (10 na 19 podmiotów: 4 CIS, 3 WTZ oraz 3 ZAZ). Za tak samo istotną przeszkodę uznano brak stabilności finansowej podmiotu (2 CIS, 4 WTZ i 4 ZAZ). Relatywnie mniej niż w poprzednich latach jako bariery w działalności ekonomicznej oceniane były czynniki tkwiące w potencjale ludzkim. Niskie kwalifikacje zawodowe pracowników lub uczestników zaangażowanych w działalność wytwórczą lub usługową były przeszkodą dla 6 na 19 ankietowanych (w 2017 r. wskaźnik ten wynosił: 6 wskazań na 15). Brak osoby odpowiedzialnej za rozwój działalności ekonomicznej PESR w kontekście barier rozwojowych również z wskazało mniej ankietowanych niż poprzednio (4 na 19 jednostek w 2018 r., 5 na 15 jednostek w 2017 r.), a niski stopień zaangażowania kadry w działalność ekonomiczną – 3 (w 2017 r. – 4). W przeciwieństwie do wyników badania zeszłorocznego, tym razem 1 podmioty zadeklarował, że nie ma barier w rozwoju działalności ekonomicznej (w 2017 r. ani jeden podmiot prowadzący działalność ekonomiczną nie zadeklarował braku takich przeszkód).

VIII. WNIOSKI I REKOMENDACJE

1. Oparty na podmiotach reintegracyjnych system wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w Małopolsce należy ocenić jako rozwinięty w relatywnie wysokim stopniu w skali kraju. Mimo wzrostu liczby jednostek reintegracyjnych w Małopolsce, jaki nastąpił w latach objętych kończącą się perspektywą finansową UE, w województwie małopolskim niezmiennie charakteryzuje się on różnorodnym stopniem kompleksowości zarówno pod względem liczby, a więc i dostępności, poszczególnych podmiotów wsparcia, jak i ich wzajemnej kompatybilności. Z dużą liczbą warsztatów terapii zajęciowej (67) w województwie nie koresponduje adekwatna do potrzeb liczba zakładów aktywności zawodowej (10), które stanowią mogłyby w sposób naturalny miejsce zatrudnienia dla beneficjentów WTZ. Podobny dysonans istnieje w przypadku klubów (31) i centrów integracji społecznej (13). Dodatkowo mamy do czynienia z różnym poziomem rozwoju systemu wsparcia na rzecz włączenia społecznego w poszczególnych powiatach, a co za tym idzie i w poszczególnych subregionach. Sytuacja taka w negatywny sposób rzutuje na możliwości pełnego korzystania z usług w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej.

Z drugiej strony rola instrumentów ekonomii społecznej w aktywizacji zawodowej osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy nadal wydaje się niedoceniana przez lokalnych decydentów, o czym świadczy relatywnie niewielki zakres współpracy między instytucjami samorządowymi a jednostkami reintegracyjnymi. Tymczasem tworzenie nowych podmiotów reintegracyjnych w korespondencji z lokalnymi potrzebami oraz lokalnym potencjałem rynku pracy powinno być poddane głębokiej refleksji podczas planowania interwencji w obszarze włączenia społecznego na poziomie lokalnym. Niezbędne jest zaangażowanie samorządu w rzetelną diagnozę potrzeb lokalnego systemu wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym a następnie kreowanie we współpracy z podmiotami ekonomii społecznej instytucjonalnych form wsparcia zapewniających realizację pełnej ścieżki aktywizacji społeczno-zawodowej, której celem jest stabilne zatrudnienie.

2. Dominującym źródłem finansowania działalności podmiotów reintegracyjnych w Małopolsce pozostawały w 2018 r. środki publiczne, w tym o charakterze dotacyjnym (projektowym). Bariery dotyczące aspektów finansowych funkcjonowania jednostek reintegracyjnych podnoszone są przez ankietowane podmioty zarówno w kontekście ich działalności w obszarze aktywizacji społeczno-zawodowej jak i ekonomicznej. Wskazane są działania na rzecz stworzenia nowego modelu finansowania jednostek reintegracyjnych o charakterze systemowym oraz kreowanie sytuacji sprzyjających ich większej samodzielności ekonomicznej, np. poprzez poszerzenie możliwości rozwoju działalności ekonomicznej. Potrzeba ta jest szczególnie istotna ze względu na zgłaszany przez ankietowanych problem w postaci niskiego poziomu wynagrodzeń w sektorze i związane z tym trudności z pozyskaniem nowych pracowników, które znacząco wpływają na jakość świadczonych usług reintegracyjnych i ich dostępność.
3. Poza brakiem stabilności finansowej największą barierą dla rozwoju działalności ekonomicznej badanych podmiotów reintegracyjnych pozostawał w 2018 r. brak odpowiedniej liczby zleceń lub zamówień. W tym kontekście nadal wyzwaniem jest zwiększenie obecności podmiotów reintegracyjnych jako potencjalnych dostawców towarów i usług w świadomości lokalnych

decydentów i przedstawicieli sektora biznesowego, a z drugiej upowszechnienie klauzuli społecznej w zamówieniach publicznych realizowanych przez instytucje administracji publicznej.

4. W 2018 r. małopolskie podmioty reintegracyjne realizowały wsparcie w sumie dla 5 tys. 146 osób. Oznacza to wzrost w porównaniu do poprzedniego roku objętego badaniem o 205 osób, które korzystały z pomocy. Niestety wraz ze wzrostem liczby uczestników wsparcia nie idzie wzrost efektywności jednostek reintegracyjnych w zakresie aktywizacji zawodowej beneficjentów. Samodzielność ekonomiczną w 2018 r. uzyskało zaledwie 19% beneficjentów CIS oraz 18,6% uczestników KIS. Uczestnictwo w WTZ w 2018 r. zakończyło w sumie 184 osoby, z czego 49 osób podjęło zatrudnienie. Oczywiście należy zaznaczyć w tym miejscu, że w związku z obecnie obserwowanym chłonnym rynkiem pracy jednostki i reintegracyjne pracują aktualnie z osobami najdalej od tego rynku pracy oddalonymi, co nie pozostaje bez wpływu na czas niezbędny do uzyskania rezultatu w postaci usamodzielnienia się beneficjenta.
5. Małopolskie przedsiębiorstwa społeczne, w tym spółdzielnie socjalne nadal w nikłym stopniu tworzą miejsca pracy dla osób korzystających ze wsparcia podmiotów reintegracyjnych, m.in. ze względu na mało drożną ze względów systemowych ścieżkę wsparcia w ramach aktywizacji zawodowej osób w trudnej sytuacji życiowej, w szczególności osób z niepełnosprawnościami. W celu poprawy tego stanu rzeczy korzystne mogłyby stać się preferencje w ramach systemu wsparcia dotacyjnego realizowanego przez OWES dla tworzenia przedsiębiorstw społecznych przez organizacje prowadzące jednostki reintegracyjne.
6. Badane podmioty reintegracyjne charakteryzuje niski współczynnik współpracy wewnątrzsektorowej, aczkolwiek w porównaniu z wynikiem poprzednich badań sytuacja w tym względzie ulega ciągłej poprawie (w 2018 r. nie współpracowało 21,6% ankietowanych, a w 2016 r. badane podmioty reintegracyjne deklarujące brak współpracy wewnątrzsektorowej stanowiły aż 30,5%). Nikły stopień współpracy dotyczy w szczególności niezmiennie KIS i CIS, a uwzględniając typ organizacji prowadzącej podmiot – podmiotów prowadzonych przez JST. Największy problem w obszarze rozwoju współpracy wewnątrzsektorowej stanowi nadal zbyt duże obciążenie bieżącą działalnością oraz brak środków finansowych na rozwój współpracy. Relatywnie mniej jednostek niż w poprzednim roku objętym badaniem nie dostrzegało korzyści ze współpracy partnerskiej (16 na 73 podmioty w 2018 r., 14 na 65 badanych w 2017 r.), mniejsze znaczenie zdaje się też odgrywać jako bariera konkurencja wewnątrzsektorowa. Z deklaracji badanych podmiotów wynika, że wśród preferencji dotyczących istotnych dla rozwoju organizacji pól współdziałania wyraźnie wyróżnia się wymiana dobrych praktyk. Jednocześnie ankietowani pozostają nadal w niewielkim stopniu zainteresowani wspólnym działaniem na rzecz interesów swego środowiska jak i współpracą w formule grup zakupowych.
7. W świetle ankiety obserwujemy w 2018 r. dalszy spadek zaangażowania jednostek reintegracyjnych w swych wspólnotach lokalnych w porównaniu do poprzednich lat. W środowiskach lokalnych najbardziej aktywną grupą jednostek reintegracyjnych pozostają WTZ, a najmniej są tym zainteresowane KIS. Ponownie najmniejszą aktywnością na gruncie lokalnym wykazały się podmioty prowadzone przez JST. Najbardziej powszechnym wyrazem obecności podmiotów reintegracyjnych w społecznościach lokalnych jest niezmiennie organizacja wydarzeń integrujących społeczność. Dostrzegamy również zmniejszenie zakresu współpracy międzysektorowej w porównaniu do poprzedniego roku objętego badaniem. W

kontekście zadań z zakresu aktywizacji zawodowej realizowanych przez jednostki reintegracyjne szczególnie niepokojący jest w porównaniu do ubiegłego roku objętego badaniem spadek liczby deklaracji dotyczących współpracy z pracodawcami (choć z drugiej strony ten typ partnera wymieniany jest przez ankietowanych w drugiej kolejności, po najważniejszym partnerze, którym jest urząd gminy). W świetle zadań statutowych jednostek reintegracyjnych wzmocnienia wymagałaby również współpraca WTZ z takimi placówkami wsparcia jak domy pomocy społeczne oraz środowiskowe domy pomocy. Docenić możemy niewielki wzrost liczby podmiotów reintegracyjnych kooperujących z powiatowymi urzędami pracy. W celu zwiększenia obecności jednostek reintegracyjnych na forum lokalnym niezbędna jest aktywna, animacyjna rola samorządu oraz ośrodków wsparcia ekonomii społecznej.

8. Tymczasem w 2018 r. jednostki reintegracyjne w niewielkim stopniu korzystały z oferty OWES, aczkolwiek należy zaznaczyć, że w porównaniu do ubiegłego roku objętego badaniem możemy zauważyć nieznaczny wzrost ich liczby, w szczególności jeśli chodzi o ofertę szkoleniową. Choć tylko niewielka część oferty OWES dostępna jest dla podmiotów reintegracyjnych, skalę współpracy OWES z jednostkami reintegracyjnymi ocenić należy jako niesatysfakcjonującą, zwłaszcza w kontekście licznych deficytów deklarowanych przez badane podmioty. Rekomendowane w tym zakresie jest zwiększenie elastyczności oferty OWES oraz usprawnienie przepływu informacji między jednostkami, ośrodkiem wsparcia a Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie pragnie podziękować wszystkim przedstawicielom podmiotów ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym, zaangażowanym w uzupełnienie ankiet za pomoc w realizacji niniejszego badania.

Dziękujemy również Państwowemu Funduszowi Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz Urzędowi Marszałkowskiemu Województwa Małopolskiego za udostępnienie danych niezbędnych do opracowania raportu.

IX. ŹRÓDŁA

1. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

- Wykorzystanie środków PFRON przez samorządy wojewódzkie i powiatowe na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych
  - Rok 2018 - Tabela 6. Dofinansowanie kosztów działania zakładów aktywności zawodowej art.35 ust.1 pkt 6.
  - Rok 2018 - Tabela 39. Dofinansowanie kosztów organizowania i działania warsztatów terapii zajęciowej art. 35 ust.1 pkt 8.
- Baza adresowa WTZ
- Dofinansowanie kosztów działania warsztatów terapii zajęciowej art.35a ust.1 pkt 8 - rok 2018
- Kwota wydatkowana ogółem na działanie, wysokość dofinansowania PFRON
- Migracja uczestników warsztatów terapii zajęciowej według stanu na koniec 2018 roku
- Zbiorcza informacja dotycząca wybranych kosztów działalności WTZ w 2018 roku - województwo małopolskie

2. Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych

- Sprawozdania wojewodów INF - ZPCh -ZAZ za II półrocze 2016, 2017 i 2018 r.

3. Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie

- Rejestr jednostek organizacyjnych, którym Wojewoda Małopolski nadał status Centrum Integracji Społecznej,
- Rejestr Klubów Integracji Społecznej prowadzony przez Wojewodę Małopolskiego
- Wykaz zakładów aktywności zawodowej działających na terenie województwa małopolskiego

4. Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego w Krakowie

- Zakłady Aktywności Zawodowej w Małopolsce
- Finansowanie zakładów aktywności zawodowej w latach 2017-2018 oraz symulacja w 2019 roku ze środków w dyspozycji Województwa Małopolskiego

5. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej - Centralna Aplikacja Statystyczna

- Sprawozdanie Centrum Integracji Społecznej za rok 2018.
- Działalność KIS w 2018 r.

X. KWESTIONARIUSZ ANKIETY DLA PODMIOTÓW REINTEGRACYJNYCH (CIS, KIS, WTZ I ZAZ)
W RAMACH MONITORINGU MAŁOPOLSKIEGO SEKTORA PODMIOTÓW EKONOMII
SPOŁECZNEJ 2018 (ZAŁĄCZNIK)

Podstawowe informacje o podmiocie i jego działalności

1. Proszę wskazać typ podmiotu ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym, który Państwo reprezentują:

- Centrum integracji społecznej
- Klub integracji społecznej
- Warsztat terapii zajęciowej
- Zakład aktywności zawodowej

2. Proszę wskazać rodzaj miejscowości, w której prowadzony przez Państwa podmiot ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym prowadzi działalność

- wieś
- miasto do 20 tys. mieszkańców
- miasto powyżej 20 tys. do 50 tys. mieszkańców
- miasto powyżej 50 tys., inne niż Kraków
- Kraków

3. Proszę wskazać organizację prowadzącą Państwa podmiot reintegracyjny :

- jednostka samorządu terytorialnego
- organizacja pozarządowa (stowarzyszenie/fundacja)
- kościelna osoba prawna lub kościelna jednostka organizacyjna
- spółdzielnia socjalna
- inna (jaka?)

4. Proszę wymienić typy/rodzaje pracowni/warsztatów służących reintegracji zawodowej, funkcjonujących w ramach Państwa podmiotu.

.....

5. Proszę wskazać dwa najważniejsze źródła finansowania działalności Państwa podmiotu reintegracyjnego przez organizację prowadzącą w 2018 r, gdzie: 1 – oznacza największe źródło finansowania, 2 – drugie w kolejności pod względem wysokości kwoty źródło finansowania, *Proszę wybrać jedną odpowiedź dla każdej kategorii.*

środki z działalności ekonomicznej (wytwórczej/handlowej/usługowej)

środki publiczne rządowe inne niż dotacyjne (np. Fundusz Pracy, PFRON)

projekty dofinansowane ze źródeł zewnętrznych (w tym funduszy UE)

inne (jakie?)

6. Czy wśród kadry pracowniczej Państwa podmiotu reintegracyjnego znajdują się osoby będące w chwili obecnej lub w przeszłości beneficjentami Państwa działalności ?

- nie
- tak, ile osób:

50

7. Ilu wolontariuszy współpracowało nieodpłatnie z Państwa podmiotem reintegracyjnym w ciągu 2018 r. ?

- 0
- 1-3
- 4-6
- 7-10
- Powyżej 10

8. Czy w ciągu 2018 r. członkowie kadry pracowniczej Państwa podmiotu reintegracyjnego podnosili kwalifikacje zawodowe z wykorzystaniem poniższych form podnoszenia kwalifikacji zawodowych ?
możliwość zaznaczenia więcej niż 1 odpowiedzi

- szkolenia specjalistyczne
- kursy specjalizacyjne
- coaching, superwizja
- studia wyższe
- studia podyplomowe
- wizyty studyjne
- inne (proszę wskazać, jakie)
- .....
- nie korzystali z żadnych form podnoszenia kwalifikacji zawodowych

9. Jakie były źródła finansowania podnoszenia kwalifikacji zawodowych Państwa kadry pracowniczej w 2018 r. ?

możliwość zaznaczenia więcej niż 1 odpowiedzi

- środki własne pracowników
- środki własne podmiotu lub organizacji prowadzącej
- środki zewnętrzne - publiczne (np. finansowanie z programów UE lub krajowych)
- środki zewnętrzne – prywatne (np. sponsoring)

10. Proszę wskazać maksymalnie 3 najważniejsze bariery związane z zasobami ludzkimi, które utrudniają funkcjonowanie lub rozwój Państwa podmiotu:

- regulacje prawne związane z zatrudnianiem pracowników
- uzależnienie poziomu zatrudnienia od zewnętrznego wsparcia finansowego
- niski poziom kwalifikacji/kompetencji pracowników
- niewystarczające umiejętności zarządcze
- niski poziom wynagrodzeń, które możemy zaoferować naszym pracownikom
- trudności z pozyskaniem pracowników
- brak możliwości rozwoju kwalifikacji pracowników
- niska jakość szkoleń i doradztwa dostępnych na rynku
- inne (jakie?)
- .....
- nie ma takich barier

11. Proszę wskazać maksymalnie 3 obszary, szczególnie istotne z perspektywy realizacji zadań statutowych Państwa podmiotu, w których kadra Państwa podmiotu potrzebuje wsparcia edukacyjnego/szkoleniowego/doradczego

- prawo
- finanse i księgowość
- zarządzanie organizacją
- zarządzanie zasobami ludzkimi
- pozyskiwanie dodatkowych środków na działalność statutową organizacji (publicznych i niepublicznych)
- umiejętności/kwalifikacje związane ze specyfiką działalności statutowej w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej
- przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu
- promocja i marketing produktów i usług PES reintegracyjnych
- miękkie umiejętności w zakresie współpracy z partnerami lokalnymi
- inne (jakie?)
- .....
- pracownicy podmiotu nie potrzebują tego typu wsparcia

12. Proszę wskazać formy/obszary współpracy Państwa podmiotu z rodziną/najbliższym otoczeniem beneficjentów Państwa działań

możliwość zaznaczenia więcej niż 1 odpowiedzi

- przekazywanie indywidualnych informacji o uczestniku
- informowanie o dostępnych formach wsparcia
- pomoc w uzyskaniu opieki lekarskiej
- doradztwo prawne

- doradztwo psychologiczne
- organizowanie spotkań integracyjnych
- pomoc w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych
- inne (proszę wskazać, jakie)
- .....
- nie współpracujemy z rodziną/najbliższym otoczeniem uczestników

13. Proszę wskazać działania na rzecz społeczności lokalnej (tj. mieszkańców, innych organizacji), zrealizowane w 2018 r. przez Państwa podmiot reintegracyjny.

możliwość zaznaczenia więcej niż 1 odpowiedzi

- organizacja wydarzeń kulturalnych (koncertów, wystaw, spektakli teatralnych)
- organizacja pikników/festynów, imprez okolicznościowych
- organizacja imprez sportowych
- organizacja zajęć pozaszkolnych dla dzieci (kółka zainteresowań, warsztaty tematyczne itp.)
- organizacja pomocy materialnej dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej (zbiórki)
- organizacja wypoczynku wakacyjnego, wycieczek
- organizacja kampanii informacyjno-edukacyjnych i promocyjnych
- podmiot nie organizował/nie brał udziału w działaniach na rzecz społeczności lokalnej

14. Spośród wymienionych poniżej proszę wskazać inne podmioty ekonomii społecznej (inne niż organizacja prowadząca), z którymi Państwa podmiot współpracował w roku 2018 ?

możliwość zaznaczenia więcej niż 1 odpowiedzi

- Warsztaty terapii zajęciowej
- Centrum integracji społecznej
- Klub integracji społecznej
- Zakład aktywizacji zawodowej
- Spółdzielnia socjalna
- Spółdzielnia innego typu niż socjalna
- Spółka akcyjna/z o.o. działająca nie dla zysku
- Stowarzyszenie/fundacja
- Klub sportowy
- Kościelna osoba prawna lub kościelna jednostka organizacyjna
- Brak współpracy z innymi podmiotami ekonomii społecznej

15. Proszę wskazać jedno najważniejsze Państwa zdaniem wspólne przedsięwzięcie zrealizowane przez Państwa podmiot reintegracyjny we współpracy z innymi podmiotem ekonomii społecznej wymienionym powyżej w 2018 r:.....

16. Proszę wskazać **maksymalnie 3** czynniki, które Państwa zdaniem w największym stopniu stanowią barierę dla rozwoju współpracy wewnątrzsektorowej CIS, KIS, WTZ i ZAZ
proszę wybrać odpowiedzi/wskazać inne niż wymienione

- nie ma barier
- zbyt mała liczba podmiotów PES
- brak środków finansowych
- brak wykwalifikowanej kadry
- zbyt duże obciążenie działalnością podstawową i brak czasu na aktywności zewnętrzne
- konkurencja między poszczególnymi podmiotami w sektorze PES
- brak wsparcia ze strony administracji publicznej
- brak woli współpracy ze strony potencjalnych partnerów
- niedostrzeganie wymiernych korzyści współpracy
- brak odczuwalnej potrzeby współpracy
- inne (proszę wskazać jakie)
- .....

17. Proszę wskazać **maksymalnie 3 obszary współpracy** PES o charakterze reintegracyjnym (CIS, KIS, WTZ, ZAZ), które uważają Państwo za szczególnie istotne z punktu widzenia wzmocnienia potencjału Państwa podmiotu
proszę wybrać odpowiedzi/wskazać inne niż wymienione

- brak istotnych dla wzmocnienia potencjału organizacji obszarów współpracy
- działania na rzecz beneficjentów usług reintegracyjnych
- promocja/sprzedaż produktów i usług publicznych PES
- działania informacyjne na rzecz wzmocnienia wizerunku PES w środowisku lokalnym
- działania lobbingsowe na rzecz środowiska PES
- wymiana dobrych praktyk
- podnoszenie kwalifikacji kadr
- tworzenie grup zakupowych
- pozyskiwanie środków finansowych
- inne (proszę wymienić jakie)
- .....

18. Spośród wymienionych poniżej proszę wskazać podmioty/instytucje/organizacje (inne niż podmiot prowadzący), z którymi państwa podmiot realizował w 2018 r. dobrowolną współpracę, tzn. nie wynikającą z wymogów prawa dotyczących działalności statutowej działalności podmiotu:
możliwość zaznaczenia więcej niż 1 odpowiedzi

- urząd gminy/miasta
- starostwo powiatowe

- gminny/miejski ośrodek pomocy społecznej
- powiatowe centrum pomocy rodzinie
- grodzki/powiatowy urząd pracy
- środowiskowy dom samopomocy
- dzienny dom pomocy społecznej
- lokalny ośrodek kultury/sportu
- lokalni pracodawcy
- lokalne mass media
- inne (proszę wskazać jakie)
- .....
- podmiot nie realizował współpracy z podmiotami zewnętrznymi

19. Czy korzystali Państwo w 2018 r. ze wsparcia ze strony samorządu lokalnego ?

tak

proszę wskazać, jakiego rodzaju było to wsparcie, zaznaczając wszystkie odpowiedzi dotyczące Państwa podmiotu

- Dotacja w ramach wsparcia lub powierzenia realizacji zadania publicznego z obszaru pożytku publicznego
- Udostępnienie przez samorząd nieruchomości/lokalu pod działalność
- Doradztwo
- Wsparcie wizerunkowe/promocja podmiotu (np. udostępnienie organizacji powierzchni w stronie www lub w prasie publikowanej przez JST)
- Współpraca przy realizacji wspólnych przedsięwzięć
- Wsparcie rzeczowe (np. udostępnienie sali, sprzętu biurowego itp.)
- Inne, jakie

nie

Bariery w realizacji zadań statutowych

20. Proszę wymienić **maksymalnie 3 najważniejsze bariery** utrudniające Państwu realizację zadań statutowych:

Działalność ekonomiczna

21. Czy Państwa podmiot prowadzi działalność ekonomiczną:

- Tak, w formie zarówno zarejestrowanej działalności gospodarczej, jak i działalności odpłatnej pożytku publicznego
- Tak, w formie zarejestrowanej działalności gospodarczej
- Tak, w formie działalności odpłatnej pożytku publicznego

- Nie prowadzimy działalności ekonomicznej *(w przypadku zaznaczenia odpowiedzi negatywnej, proszę przejść do pytania nr 25).*

22. Proszę wskazać, kto jest głównym odbiorcą produktów i usług oferowanych przez Państwa organizację ?

możliwa tylko 1 odpowiedź

- beneficjenci/uczestnicy
- inne osoby indywidualne (fizyczne)
- przedsiębiorstwa prywatne
- podmioty publiczne (przedsiębiorstwa publiczne i/lub administracja publiczna)
- organizacje pozarządowe i spółdzielnie

23. Proszę ocenić, w jakim stopniu działalność ekonomiczna wpływa na jakość realizacji zadań statutowych i ofertę Państwa podmiotu reintegracyjnego ?

- działalność ekonomiczna nie ma żadnego wpływu na jakość realizacji zadań statutowych i ofertę podmiotu
- działalność ekonomiczna w niewielkim stopniu wywiera pozytywny wpływ na jakość realizacji zadań statutowych i ofertę podmiotu
- działalność ekonomiczna w dużym stopniu wywiera pozytywny wpływ na jakość realizacji zadań statutowych i ofertę podmiotu

24. Proszę wskazać maksymalnie 3 najbardziej istotne z punktu widzenia Państwa podmiotu bariery rozwoju działalności ekonomicznej ?

- nie ma barier
- brak dostatecznej liczby zleceń
- niskie kwalifikacje zawodowe uczestników/pracowników
- niski stopień zaangażowania uczestników/pracowników w realizację obowiązków pracowniczych
- brak stabilności finansowej organizacji prowadzącej podmiot
- brak osoby odpowiedzialnej za prowadzenie działalności ekonomicznej (menadżera)
- inne, jakie
- .....

25. Czy korzystali Państwo (jako podmiot reintegracyjny) w 2018 r. ze wsparcia Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej w swym subregionie ?

- nie *(w przypadku zaznaczenia odpowiedzi negatywnej – koniec ankiety)*
- tak

proszę wskazać wszystkie formy wsparcia, z których skorzystał Państwa podmiot

- grant na realizację inicjatywy lokalnej w zakresie ekonomii społecznej do 10 tys. zł
- wsparcie szkoleniowe
- doradztwo specjalistyczne (np. prawne, księgowe)

- coaching, mentoring, tutoring
  - Proszę ocenić wg poniższych kryteriów jakość otrzymanego wsparcia w skali od 1-5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, 2 – źle, 3 - ani dobrze, ani źle, 4 - dobrze, 5 - bardzo dobrze:

kompetencje pracowników

sposób informowania o ofercie wsparcia

sposób komunikowania się z klientem (życzliwość i kultura osobista)

indywidualne podejście do potrzeb Państwa organizacji

wymierne efekty wsparcia

- Proszę krótko uzasadnić powyższą ocenę:

.....

Bardzo dziękujemy za udział w badaniu i wypełnienie ankiety.

